

Gotenga Ungu Tukumemu Mak I Ungu Torumumunga Ungu Pulu Mare

Imbo awinini Mak i ungu tukumemu topa panjirimu nimele. Mak yuni Pita kinye molopalie Pitani ungu nimbe tirimu wali pilipelie aku ungu topa panjirimu nimele. Imbomani Jisas Gotenga malo maina mainye omba imbo iye apuwe lerimu konopu lekolio Jisas ipuki tiengei nimbe Makoni Jisasini imboma tepa koinjo lipelie ulu wengendelima terimu mele topa panjirimu.

Goteni nu yunge malo Jisas enge peli iyemu kanoko imbi tieni nipili.

Jon imbo no ltindili iyemu wendo orumu

¹ I unguumu lemo, Gotenga malo Jisas Kraistinga ungu tukumemu pulu polorumu mele. ² Aisaia aku iyemu Gotenga ungu nimbe munduli iye te oi molorumu. Aku molorumu wali yuni ungu te topa panjirimu. Aku topa panjirimu unguumu i tepa, Goteni nimbei, “Nani nanga ungu nimbe munduli iye te nunge kumbe lepo tipo mundumbo aku iyemu yuni nu oniomunga uluma tumbi tipe noindimbelo.”

³ Kombu kapu imbo naa peli wena iye teni alako topa angilipelie nimbei,

“Iye awilimu ombalomunga uluma tumbi tiko noindeio. Yu opili ulu tumbi nilima teko amenge teko noindeio,”

nimu. *(Mal 3:1; Ais 40:3)*

⁴ Imunga Jon nimbe iye te imbo naa peli kombu kapu wena Gotenga ungu nimbe tilipe imbo no ltindilipe wendo orumu. Aku ombalie wali, enonga ulu pulu kerimanga konopu topele tokolio kinye no lieio nimbelie aku tenge wali, Goteni enonga ulu pulu kerima kulu topa ltendembalo nimu.

⁵ Aku wali, imbo pulumu wendo pungo enonga ulu kerima ningo para tiringi kinye Jononi imbo akuma Jordan nona no ltindirimu. Neya aku imboma Judia nimbe kombu tenga tukundo kinye Jerusalem nimbe kombu taun awili tenga moloringi imboma wendo pungo aku ulu teringi.

⁶ Jon nimbe aku iyemu kongi kamel indini teli wale pakolimu pakorumu aku ulumu oi Gotenga ungu nimbe mundurumuna ningo para tiringi iye profetemani pakoringi mele pakorumu. Aku tepalie, wale pakolimu ola pange tendepa kako let te poromongona torumu. Yunge kere norumumu lemo komboro kinye pilimo mulu talo kau nomba perimu. ⁷ Aku tepalie yuni ungu pulipomu imbo pali pilengei nimbe mona ltendepa nimbei, “Iye te nanga umbulkondo ombalo. Aku iyemu lemo iye paa awilimu. Na yunge kumbekerena iye koropa noli melemu. ⁸ Paimbo, nani eno imbo noni no ltindiro, nalo aku iyemu yuni lemo enonga nindipe Gotenga Mini Kake Telimu ltindipe mundumbelo,” nimu.

Jisas no ltimu

⁹ Neya aku waimunga walite Jisas kano Galili kombu awilite lerimumunga tukundo Nasaret nimbe kombu kelo tenga molopalie wendo orumu kinye Jononi yu kano Jordan nona no ltindirimu. ¹⁰ Jisas kano nona angilipe wendo omba nekondo angilerimu kinye mulumu kengea lepa anjo yando purumuna ulu yuni kanorumu. Aku terimu wali Gotenga Mini Kake Telimu kera imili mele mangopa mainye ombalie yunge kangina molorumu. ¹¹ Kano terimu wali ungu te muluna mainye ombalie nimbei, “Nu nanga malo. Nani nu konopu mondoro. Nu kinye konopu noiro,” nimu.

Sataneni Jisas manda manjipe kanorumu

¹² Aku wali, walitikale kau Gotenga Mini Kake Telimuni Jisas kano imbo naa peli kombu kapu tenga pupili nimu. ¹³ Akuna Jisas molopili, wali 40 omba ipo lepa kombu tangorumu. Aku wali Sataneni ombalie Jisas manda manjipe kanorumu. Aku terimu kombuna mele takerama kape moloringi kala, kano wali Gotenga muluna enselemanani ongolio Jisas tapingi.

Jisasini Galili kombuna kongono pulu polorumu

¹⁴ Jon kano ka ulke oi liko panjinge, pele Jisas kano Galili kombu pumbe Gotenga ungu tukumemu nimbe para tirimu. ¹⁵ Aku nimbe para tipelie nimbei, “Gotenga imbo tepa ltimo waimu wendo omo. Goteni imboma nokoromo uluma wendo ombai teremo. Akumunga eno lemo enonga ulu pulu kerimanga konopu topele toko Gotenga ungu tukumemu pilkolio ipuki tieio,” nimu.

¹⁶ Jisas kano Galili no mongolu kulendona pumbe molopa iye angenungolo talo waye oma mune meko angilingilina kanorumu. Aku iye talonga imbi Saimon kinye Andru talo. Aku iye talonga kongonomu oma toko kou ltingili. ¹⁷ Jisasini kano iye talondo nimbei, “Elo na ongo lombilelio. Kinye oma ltingili mele nani elo nanga imboma tukundo ltindengili ungu imbo tondombo,” nimu. ¹⁸ Pilkolio, walitikale kau iye kano talo elonga oma munema lepili ningo tiye kolkolo Jisas yu ongo lombilingili.

¹⁹ Jisas kano alaye kolte anjipe pumbelie wali, Sebedi nimbe iye tenga malo talo elonga no sipina oma munema tumbirumbi tiko amenge teko moloringili. Aku iye angenungolo talonga imbi Jems kinye Jon talo. ²⁰ Jisasini aku iye talo kanopa nendo lepalie wali, elo walio nimu. Pilkolio, elonga lapa Sebedi kano no sipina tuku kongono iyema kinye molopili tiye kolkolo elo ongo Jisas lombilingili.

Jisasini kuro keru te makoropa lterimu

²¹ Jisas kinye yunge kitipi kanoli iye kanoma Kaperneam ningo kombu tenga wendo oringi. Israel imbomanga koro awili wendo orumu wali Jisas yu kano imboma nombeya teko moloringi ulkena tuku pumbelie pulu mondopa imboma ungu imbo tondombai lipe anjirimu. ²² Aku wali yuni ungu nimumu Mosesinga mane ungu-munga ungu imbo iyemani nimele mele kape naa nimu nalo yuni nimu unguumu iye awili enge peli teni nili none terimu. Imunga yunge ungu imbo tondorumuna pileringi imbo akumani

yunge ungumu penga lepa nimbe kondorumu kinye pilkolio mini lteko ereye ningi. ²³ Amaya, walitikale kau iye loi leli te enonga nombeya teko moloringiulkena tuku molorumumu kano iyemu kuro kerimuni lipe loi tirimu wali are nimbelie nimbei, ²⁴ “Jisas nu Nasaret kombu iyemu, nu lino kuro kerima kinye ambe teni onioya? Nu lino kuro kerima teko toni ongo angino. Nani nu lipo manjipo kanopo imbi tiro. Nu Gotenga iye wengendelimu ltemo,” nimu.

²⁵ Kano tepa nimu wali Jisasini enge nimbe paa nimbe lipelie nimbei, “Ya! Nu ungu te naa niwi! Kiyengo ningo wendo owi,” nimu. ²⁶ Kano wali kuro kerimuni iye kanomu lakopa mikiripe mundupelie are kerire nimbelie iyemunga omba wendo purumu.

²⁷ Imbomani aku terimu ulumu kanokolio enonga nendo yando ningei, “Yuni kuro kerima ongo wendo paio nimo kinye yunge nimu ungumu tenge piltimele imunga i ulu koinjo enge peli mare ltemo,” ningolio imbo pali eno mini lteringi. ²⁸ Aku wali, Jisasinga i terimu ulumunga temanemu Galili kombu tukundo walitikale andopa anjo yando palaku lerimu.

Jisasini Saimononga bamu ambomu tepa koinjo ltimu

²⁹ Kano wali Jisas kinye yunge kitipi kanoli iye kano poko waye nombeya teko moloringi ulkemu tiye kolko Saimon kinye Andru talonga ulke pilipili puringi. ³⁰ Aku wendo pungo ulke moloringi wali, Saimononga bamu ambomu kangina tipe torumu kinye polona ainyembo lepa

lerimu ungumu Jisasindo ningo tiringi. ³¹ Aku ningo tiringi ungumunga Jisasini aku ambomu ainyembo lepa lerimuna pumbelie kinye ambo kanomu ki ambolopa tapopa ola ltimu. Kano terimu wali ambomu yunge kangina tipe torumu kano ulumu kelerimu wali ambomu kuro koinjo pumbe Jisas kinye yunge kitipi kanoli iyemanga kere nangei tumbi tindirimu.

Jisasini imbo pulumu tepa koinjo ltimu

³²⁻³³ Aku waimunga ena oi pepumbe ipo kala torumu wali aku kombu taunona tukundo moloringi imbo pa pulumu ongo ulke kere puluna nombeya teringi. Aku imbomani enonga imbo kuro torumuma kinye kuro keru wangopa terimuma pali Jisasini tepa koinjo ltindipili ningo meko ongo noiko moloringi. ³⁴ Kano wali, Jisasini kuro i kano kano toli imbo pulumu tepa koinjo lipe kuro keru awini makoropa lterimu. Aku kuro kerimani Jisas yu Gotenga malo ningo liko manjiringi akumunga yuni kuro kerimando ungu te naa nengei nimu.

Jisas Galili kombu tukundo kongono andopa terimu

³⁵ Otilikondo ipu leli oi kombu oi naa tangoli we tumbulu topa pepili Jisas makilipe perimu ulkemu tiye kolopa we kombu ku tenga purumu. Akuna konge nimbe molorumu. ³⁶ Nalo Simon kinye yunge lombili andoli iyema makilko wendo pungo yu kororingi. ³⁷ Kelko Jisas kanoko ltendekolio wali ningei, “Imbo palini nu koro-romele,” ningi.

³⁸ Nalo aku teko ningi wali Jisasini ungu pundu topa nimbei, “I kombu kulekule anjipe yandopa ltemo kombu malio pamili. Aku malio kape na Gotenga ungu tukumemu nindimboi oru kala,” nimu. ³⁹ Imunga Jisas enonga nombeya teringi ulkemanga tuku pumbe Gotenga ungu tukumemu nindilipe kuro kerima makoropa ltelipe Galili kombu tukundo andorumu.

Jisasini kuro kendi noli iye te tepa koinjo ltimu

⁴⁰ Aku telipe andorumu wali kuro kendi noli iye teni Jisas yunge kimbo puluna omba komongo topa pondopalie wali yu tapopili nimbe konge nimbei, “Nuni na manda tepo koinjo limbo konopu lenio lemo na teko koinjo liwi,” nimu.

⁴¹ Kano tepa nimu wali Jisasini iye kanomu kondo lakopa kolopalie yunge kimu tinio mundupe iye kanomu lope tendepalie nimbei, “Oe, nani aku konopu lteomunga nu koinjo puwi,” nimu. ⁴² Walitikale kau kendi norumu ulumu pora nimu. Kano iyemu yu neya koinjo purumu.

⁴³ Jisasini iye kanomundo welea pupili nimbelie wali ungu enge nili te tipelie nimbei, ⁴⁴ “Nu piliwi. Imbo tendo i temo ulumu anjo naa ningo tiwi. Nalo nu lemo Gote popo tondolimolombalona pilipili pungolio wali na koinjo pundu ningo yundo liko ondowi. Aku tekolio Mosesini kuro koinjo pungolio wali paa tereno ningo melte toko kalko tendelimu Gotendo tiejo nimu kano ulumu pungo tewi. Aku tenio wali imbo peyani nu kuro koinjo punio ltemo ningo kanoko imbi tiengei,” nimu. ⁴⁵ Nalo aku ulu teli mele iye kanomu anjo pumbelie wali terimu ungu temane

kanomu kombu palinga nimbe andopa tirimu. Pileringi imbomani Jisasi kanamili ningi akumunga Jisas kombu taunorenga mona wendo naa purumu. Aku tepa puli mele imbo naa peli kombu ku malio wendo angilerimu. Nalo aku tepili kape imbo indo yandoma yu molorumuna kau oringi.

2

Jisasini iye kimbo ki kololi te tepa koinjo ltimu

¹ Wali pokore omba purumu kinye Jisas kano Kaperneam kombu altopa yando orumu. Aku yando omba ulke kombu moromo ningi ungumu neya aku kombu tukundo imbomani pileringi.

² Aku ungu pilkolio wali, imbo pulumu Jisas yu molorumu ulkena ongo nombeya teringi. Aku wali, imbo pulumu ulke tukundo tengepeya derere nimu kinye ulke kere puluna tawendo kape imbo tendekure molowi kombu te we naa lerimu. Akuna Jisasini Gotenga ungumu imboma nimbe tirimu.

³ Aku nimbe angilerimu wali imbomare oringi. Aku oringi imbomanga iye kiteni kimbo ki kololi iye te tili teko meli Jisas molorumuna ongei oringi.

⁴ Nalo imbo pulumu tengepeya terimumuni Jisas yu angilerimuna iye kanomu meko puwi aulke naa lerimu. Aku wali iye kanomani ulke tulepena ongo pala pungolio Jisas yu angilerimuna maindo tiko ulke tulepemu toko alumbiye teringi. Aku ulu tekolio tiriya maindo tiko iye kimbo ki kololi kanomu yunge tilina lepili ka anjiko mainye munduringi.

⁵ Kano teringi wali Jisasini iyemanga ipukimu kanopalie wali iye kimbo ki kololi kanomundo

nimbei, “Nanga malo, nani nunge ulu pulu kerima kinye i tiye kolto,” nimu.

⁶ I tepa nimu wali, Mosesinga mane ungu-munga ungu imbo iyemare akuna moloringimani konopu liko manjikolio, ⁷ “Goteni kau imboma kondo kolopa enonga ulu pulu kerima tiye kondopa komu tindirimo. Imunga aku tepa ungu mu imbo i tepamuni manda naa nilkamunga imbo imu yu Gote none tepa ungu taka tondoromo,” ningi.

⁸ Kano wali, walitikale kau Jisasini ungu imbo iyemanga leringi konopumu yunge konopumuni nimbe tirimuna lipe manjirimu. Aku tepalie yuni aku iyemando nimbei, “Eno ambe telka da konopu kerimu ltemeleya?” ⁹ Kinye nani iye kimbo ki kololimunga ulu i talo manda tendembo. Iye imundo nunge ulu kerima lipo ltendero nimbo aku wali ulu akumu pa wendo ombalo nalo aku ulumu eno manda naa kanonge. Nalo kinye iye-mundo nimboi nu ola angilko nunge kunu lembilimu likono nu puwi nimbo kinye aku ulumu eno manda kanonge. ¹⁰ Imunga kinye enoni na Iyemunga Malo maina mainye imbomanga ulu pulukerima manda lipo ltendembo ltemo ningo kanoko imbi tengemunga nani I ulumu teamboi,” nimu. Aku nimbelle wali Jisas yuni kimbo ki kololi kano iyemundo nimbei, ¹¹ “Nani nundo nio, nu ola angilkono nunge kunu lembilimu liko ulkendo puwi,” nimu. ¹² Nimu wali, imbo pali kanoko molangei iye kimbo ki kololi kanomu ola angilipe yunge kunu lembilimu lipe ambolopa imbomanga kumbekere polo palana yu purumu. I terimu ulumu kanokolio wali imbo kanomani

mini ltekolio ereye ningo Gotenga imbi kape ningolio ningei, “Lino i tepa ulte oi naa karomolo,” ningi.

Jisasini Livai nimbe iye te owi nimu

¹³ Jisas kano Galili no mongolu kulendona al-topala walite purumu. Aku wali imbo pulumu yu molorumuna oringi aku kinye yuni imbo kanoma ungu imbo tondopa lipe anjirimu. ¹⁴ Aku ungu imbo tondolipe pumbe molopa, takis lili iye te yunge takis ltimu kongono ulkena molorumuna kanorumu. Aku iyemunga imbi Livai yunge lapa Alfius. Aku iyemundo Jisasini nimbei, “Nu kamukumumu ongo nanga kitipi kanoli iyemu molowi,” nimu. Pilipelie Livai ola angilipe Jisas lombilerimu.

¹⁵ Aku wali iye imbi keru mololi iye awinimani Jisas yu lombilko waye andoringi. Walite Jisas kano yunge kitipi kanoli iyema kinye Livainga ulke kere nongo moloringi wali, takis lili iye awini kinye we iye imbi keru mololi mare kape eno moloringi mele kopu teko ongo molko kere waye noringi. ¹⁶ Aku wali, Farisi ningo manga pupu tenga Mosesinga mane ungu pimele ungu imbo iyemare moloringi. Aku ungu imbo iyemani molko kanoringi wali Jisas kano takis liko imbi keru mololi iyema kinye tendeku tipe molopa kere norumu. Aku terimu ulumu ungu imbo iye kanomani Jisas yunge kitipi kanoli iyemando ungu nendeleme ningo ningei, “Ambe telka Jisas yu imbo keru i tepama kinye kere noromoya?” ningi.

¹⁷ Ningi ungu pilipelie Jisas yuni aku iyemando nimbei, “Imbo kuro naa peremoma aku doktamu moromona naa purumele nalo imbo kuro peremoma aku doktamuni kanopili ningo yu moromona purumele. Eno imbo tumbi nili ningema limboi naa oru nalo ulu pulu keru teremele imbomani konopu topele tangei nimbo tepo limboi oru,” nimu.

Kere langi mi leli ungumunga Jisas waliko pileringi

¹⁸ Walite Jon Imbo No Ltindilinga lombili andoli iyema kinye Farisi ningo manga pupu akumunga lombili andoli iye akumani ulu pulu kerima tiye kolamili ningo konopu keru leko wali kere naa namili ningo mi leko we peringi. Aku teringi ulumu kanokolio wali imbo mareni Jisas yu molorumuna ongolio kinye waliko pilkolio ningei, “Jon Imbo No Ltindilinga lombili andoli iyema kinye Farisi ningo manga pupu akumunga lombili andoli iye akumani ulu pulu kerima tiye kolamili ningo konopu keru leko kere naa namili ningo mi leko we peringi nalo nunge kitipi kanoli iyemani ambe telka aku ulu naa teremeleya?” ningi.

¹⁹ Kano teko ningi wali Jisasini yu yunu manda lepa ungu iko topalie nimbei, “Ambo limbei iyemu yu molka wali yunge waye andoli imbomani umbuni meko konopu keru lekolio kere naa namili ningo mi leli aku ulumu naa telimala. Aku iyemu molka waimunga kere popo tiko nongo tonoko koniye tendeku tiko lemala. ²⁰ Nalo, wai te wendo ombalo aku wali iye kerimani yu kinye waye molonge iyemanga imunana yu kano tapu toko

wendo linge kinye aku waimunga yunge waye molonge iye kanoma umbuni meko konopu keru leko kere naa namili ningo mi manda lenge,” nimu.

²¹ I ungumu nimbelle nimbei, “Imbo teni maminye enge nili karu leli koinjomuni wale pakoli lumbye tamba nilite topa naa tandoromo. Nalo aku ulu temo lemo, maminye enge nilimuni wale pakoli tamba nili lumbye kanomu anjo yando lipe kundupe ora tondombalo. Aku tembalo wali wale pakoli tamba nili lumbye kanomu oi ora toromo kanomunga altopa paa ora topa awili litemo. ²² Imunga aku tepa mele kala, imbo teni no wain koinjomu kongi kangimu mingi tiliona ondopa naa mundurumo. Aku ulu temo lemo, no wain koinjomuni kongi kangi mingi oi tiliomu nomba anjo yando mundupe pakalu tembo nimbe tembalo kinye kongi kangi mingi tiliomu tuku nimbelo. Aku tembalo wali wain koinjomu kinye kongi kangi mingi tiliomu talo peya bembo ningele. Aku teremo ulumunga ningolio kinye no wain koinjomu kongi kangi mingi koinjona kau ondoko mondoromele kinye aku ulu te naa teremo,” nimu.

Linonga koro awilina kongono naa teaio ningi

²³ Walite Juda imbomanga koro awili kinye Jisas kano yunge kitipi kanoli iye kanoma kinye wit poinye tenga anjikondo puringi. Kano kinye yunge kitipi kanoli iyema engele kolkolio wit mongomare inie toko noliko puringi. ²⁴ Aku wali i teringi ulu Farisi ningo iye mareni kanokolio Jisasindo ningei, “Nunge kitipi kanoli iyemani

linonga koro awili kinye molo nili ulumu ambe telka teremeleya?” ningi.

²⁵ Jisasini ungu pundu topa nimbei, “Oi linonga kolepa Devit kinye yunge waye andoringi iyema engele kolko nowi mele maa torumu kinye kelko ambe teringi karolo ungu temanemu eno naa kambu toko pimeleya? ²⁶ Aku teringi ulumu i tepa, Devit yuni Gotenga ulkena tuku pumbelie kinye Gotendo paa tereno ningo bret tiringi akuma Gote popo tondoli iye teni lipe tirimuna norumu. Aku teli bretema linonga mane unguni nimbei Gote popo tondoli iyemani kau nangei nimo kano eno liko manjirimele. Nalo Devit yuni yunge waye andoringi iyema mare nangei tipe yu nombai terimu. Aku teringi ulumu koro oi Apiata nimbe Gote popo tondoli iye awili te molorumu. Nalo, nuni i ulu kerimu tereno ungu naa ningi,” nimu.

²⁷ Aku tepa nimbelie Jisasini ungu nimbei ulu lepa nimbei, “Enoni koro awili waimu teko kenjirimele. Enoni mane ungu wamoko panjirimelemanu imboma teko bembo tiko umbuni liko tirimele. Nalo Goteni koro awilimu lemo imboma mulu liko koro molangei nimbe tenderimu.

²⁸ Imunga na Iyemunga Malo linonga koro awilimunga pulu. Nani imbomando teaio nimbo ulumu manda tenge,” nimu.

3

Jisasini iye ki kololi te tepa koinjo ltimu

¹ Altopa walite Jisas kano nombeya ulke tenga tuku purumu. Kano kinye iye ki kololi te aku ulkena tuku molorumu. ² Aku wali Farisi ningo

iyemare akuna tuku molkolio Jisas yu kot tendengei ungu pulu te kororingi. I ungu pulumunga Juda imbomanga koro awili kinye Jisas yuni iye ki kololi kanomu tepa koinjo ltimonje ningo nondoko pungo kane kane moloringi. ³ Kano teringi wali Jisasini iye ki kololimundo nimbei, “Nu imbomanga palinga kumbekerena ola angiliwi,” nimu.

⁴ Kano tepa nimbelie wali Jisasini imbomando i tepa walipe pilerimu, “Koro awili wali linonga mane ungumuni ambe teaio nimoya? Ulu pulu pengama teko imbo te teko koinjo lieio nimonje molo ulu pulu kerima teko imbo te toko kondaio nimoya?” nimu. Nalo i tepa nimu wali imbo teni alaye lope teko ungu te naa ningi.

⁵ Kano wali Jisasini imbo akuma te te nimbe taki lepa turu tondopalie mumindili kolorumu nalo tendeku wali imbo akuma kondo kape kolorumu. Ambe telka imbo akuma paa ulu alowamu teko enonga oloma kou mele polorumu kinye alaye lope ponde naa teko molkona molko koi tiringi. Aku tiringi wali Jisasini iye kanomundo nimbei, “Nunge kimu tinio munduwi,” nimu.

Kano tepa nimu kinye, iye kanomuni yunge kimu tinio mundurumu. Kano kinye yunge kimu penga lepa engema kolona omba molorumu. ⁶ I terimu ulumu Farisi ningo manga pupu kanomuni kanokolio wali nombeya ulkemu tiye kolko King Herotenga talapemu walitikale pungo kanoko liko nombeya teko molkolio kinye Jisas ambe teko toko kondongei ungumu wai toringi.

Imbo pulumuni Jisas lombilko pungo Galili no mongolumu kulendona nombeya teringi

⁷ Neya aku Farisi iyema puringi wali Jisas yunge kitipi kanoli iyema kinye Galili no mongolumu puringi. Aku wali Galili kombu moloringi imbo pulumuni Jisas lombilingi. ⁸ Kano kinye kombu lupe lupe imbo pulumuni Jisas yunge oi terimu ungu temanemu pilkolio kinye ikondo yakondo lerimu kombumanga imbo pulumu Jisas yu molorumuna neya aku wali ongo nombeya teringi. Aku ikondo yakondo oringi kombumanga imbima i tepa Judia, Jerusalem, Idumea, kinye Jordan no nekondo lerimu kombumanga imboma kinye Tair Saidon nimbe kombu lerimu talonga kule kule peringi imboma pali kimbo tiko ongo nombeya teringi. ⁹⁻¹⁰ Aku wali Jisas yuni imbo pulumu tepa koinjo ltimu. Imunga imbo kuro perimumani Jisas yu lope tendengei eke lepa meliko ongei oringi. Aku teliko oringi ulumuni imbo paa pulumu lerimu wali Jisas yu liko okowi none terimu kinye yunge kitipi kanoli iyemando nimbei yunge no sip te tumbi tiko noindeio nimu. ¹¹ Aku wali kuro keru wangoli imbomani ongolio wali Jisas kanokolio yunge kumbekerena komongo toko ongo pondopula tekolio Jisas yu ningo ame tondongi are ningolio ningei, “Nu kau nu Gotenga malo,” ningi. ¹² Nalo Jisasini kuro keru wangoli imbomando enge nimbe iri topalie yu iye pupu imu ningo imbomani pilengei imbi naa leaio nimu.

Jisasini yunge kitipi kanoli iyema kongono tipe munduli iye 12 imbi topalie kongono tirimu

¹³ Altopa walite Jisas kano mulu kembo tenga pala pumbelie kinye yunge kitipi kanoli iyemanga imunana yunge limbo konopu lerimu iyemare

waio nimu kinye aku iyema yu molorumuna oringi. ¹⁴ Kano wali iye 12 waye imbi topa ltimu. Aku tepalie imbi tipe aku iyema kongono tipe munduli iyema nimu. Aku imbi topa kanopa lipelie wali nimbei, “Nani eno kanopo ltiomu lemo eno na kinye molamili nimbo tero. Imunga eno Gotenga ungu tukume nindengei kape wendo tipo mundumbo. ¹⁵ Aku tembo kinye enoni kuro kerima makoroko ltewinga kape eno nanga engemu ambolonge,” nimu. ¹⁶ Aku iye 12 imbi topa ltimumanga imbima i tepa, Saimon nimbe iye te Jisasini imbi koinjo te tirimu. Aku tirimu imbimu Pita. ¹⁷ Akuna Jems nimbe iye te kinye yunge angenu Jon nimbe iye te, aku iye talo Sebedi nimbe iye tenga malo talo. Da iye talo Jisasini Boanerges nimbe imbi koinjo te tirimu. Aku tirimu imbimunga ungu pulumu i tepa, elo iye kalambo naa nili talo nimbelie nimu. ¹⁸ Aku we iyemanga imbi Andru, filip, Bartolomyu, Matyu, Tomas, Alfius nimbe iye tenga malo Jems, Tadius kinye kelepa yunge maimunga nimbe oi opa pule torumu iye te imbi Saimon kinye ¹⁹ peyalimekondo lipe pipi tipe Iskariot kombu iye te ltimu. Aku iyemunga imbi Judas yuni Jisas opa pule iyemanga kindo tirimu.

Mane ungu imbo iye mareni Jisas yunge tukundo kuro kerima nokoli kuro awili te molopalie yu lipe loi tirimo ningi

²⁰ Altopa Jisas ulke tenga tuku purumu. Aku wali kano tepala imbo pulumu ongo nombeya teringi. Aku teringi wali Jisas yu kinye yunge kitipi kanoli iyema kere nowi wai te naa lerimu. ²¹ Aku walipe yu kere naa norumu ungu

pilkolio wali Jisas yunge anumu kinye angenupili kemulupilini ningei “Yu loi ltemo,” ningo yu lingei puringi.

²² Aku wali Juda imbomanga mane ungumunga ungu imbo iyemare Jerusalem kombu tiye kolko maindo ongolio ningei, “Jisas yu kuro kerireni lipe loi tipe enge tirimo. Aku kuromu lemo kuro kerimanga nokolimu. Imunga Jisas yuni aku engemu ambolopalie kuro kerima makoropa mundurumo,” ningi.

²³ Aku teko ningi ungumunga Jisasini kano iyema waio nimbelie ungu kongolino lipelie eno nimbei, “Satan yuni yunge kuro kerima manda naa makoropa mundumbelo. ²⁴ Iye awili teni yunge nokoromo kombumunga tukundo molonge imbomani yunge nimbelo ungumu naa pilkolio enongano nendo yando mokemake lekolio opa tenge lemo aku kombumu bembo nimbelo. ²⁵ Lapa ulke tukundo molonge imbomani lapanga nimo ungumu naa pilkolio mokemake lekolio opa tenge lemo aku iye pupu imbimu bembo nimbelo. ²⁶ Aku tepa mele kala Sataneni yunge kuro kerima kinye mokemake lepalie tukundo opa makinjimo lemo aku Satan yu bembo nimbe yunge imbimu naa molombalo. ²⁷ Paimbo, imbo teni iye keru enge nilimunga ulke alumbiye tepa tuku pumbe yunge noirimo walkumo melema wapu oi naa limbelo. Aku molo. Nalo iye keru enge nilimu ka topa oi noipelie wali pele manda yunge ulkena tuku lembalo walkumo melema manda wapu limbelo ltemo. ²⁸ Imunga nani eno ungu tukumemu nimbo tiro. Imbo imbomanga ulu pulu kalaro tengema kinye

ungu keru ningema Goteni manda kulu topa ltendembalo. ²⁹ Nalo imbo narireni Gotenga Mini Kake Telimunga ungu keru nindimo lemo aku imbomu yuni ulu pulu kalaro lepa pulimu tembalo. Imunga imbo akumu yunge ulu pulu kalaro tembalomunga Goteni pundu topa mindili lipe tipe paa naa tiye kondombalo,” nimu.

³⁰ Jisas yuni i nimu ungumu ambe telka Mosesinga mane ungu pimele ungu imbo iye marenu ningei kuro kerireni yu lipe loi tirimo ningi.

Jisas yunge anumu kinye angenupili kemulupili oringi

³¹ Aku wali Jisas yunge anumu kinye yunge angenupili oringi. Penana ongo angilkolio wali Jisas yu tawendo owi ningo imbo tendo ningo tukundo munduringi. ³² Neya aku walimunga imbo pulumu Jisas yu liko makai tendeko moloringi aku imbomani Jisas yundo ningei, “Nunge aminye kinye nunge angenali keminyeli penando ongo angilkolio nu kanamili nimele,” ningi.

³³ Aku teko ningi wali Jisas yuni imbo akuma ungu imbo tondopa nimbei, “Nanga ama kinye nanga ango kame naimeloya?” nimu.

³⁴ I tepa nimbelie wali yu makai tendeko moloringi kano imboma kanopalie nimbei, “Pileio! Enope nanga ama kame nanga ango kame moromele. ³⁵ Imunga imbo narireni Gotenga konopumu lombilimo lemo da imbomu nanga ango, nanga aya, nanga ama,” nimu.

4

Iye teni kere imbo panjirimu ungu kongolinomu

¹ Altopala walite Jisas kano Galili no mongolumu kulendona ungu imbo tondorumu. Aku wali imbo paa pulumuni yu makai tendeko ongo nombeya teringi kinye aku ulu kanopalie wali Jisas yu kano no sip tenga mungupe pala pumbelie imbomani yunge ungu manda pilinge mele akuna molorumu. Aku terimu wali imboma nomu kulendona moloringi. ² Aku wali Jisas yuni ungu kongolino lipelie imboma ungu awini nimbe tipelie nimbei, ³ “Eno pileio! Walite iye te yunge poinyena kere imbo panjimbei purumu. ⁴ Poinyena pumbelie wali kere imbo kano tanda tirimu. Kano kinye mare aulke pulena mainye puringi. Aku wali kerama ongolio kinye tiltiko eno noringi. ⁵ Mare mai alaye lepa kou mainye pololimanga pala puringi. Aku wali mai alayemu olala lerimu kinye kere imbo kanoma walitikale muli tuku ningo ipopa teko akoringi. ⁶ Nalo mai alaye ola lepalie kou mainye polorumumuni kere imboma pulkono mandoko naa munduringimuni kelepa ena ola angilerimu kinye kere imbo kanoma kui ningo koloringi. ⁷ Kere imbo mare kano tiri pakale mele ka koko mololi malio mainye puringi. Aku wali, ka koko mololi kanoma akoko winjikolio kinye kere imbo kanoma toko noringi. Aku teringi wali kere imbo kanoma akoko tumbi ningo alaye kere mongo te naa toringi. ⁸ Aku tepili kape mare mai puruli pengana mainye puringi. Aku kere imbo kanoma muli tuku ningo akoko awili lekolio kinye mongo

toko kere meringi. Mareni langi mongo tendekumunga mongo 30 mongo toko tukume peringi. Mareni 60 mongo toko tukume peringi. Aku wali mareni kere imbo panjirimu mele ongondoko 100 mongo toko tukume peringi,” nimu.

⁹ Kano tepa nimbelie wali Jisasini nimbei, “Komu angilimbelo imbomuni lemo i ungumu wamongo piliwi,” nimu.

Jisasini ungu kongolino ltimu ungu pulumu

¹⁰ Altopa Jisas kano yunu molorumu wali yunge kongono tipe munduli iye 12 kano poko kinye yunge kitipi kanoli iye mare yu lombili andoringima peya ongo nombeya teko molkolio ungu kongolino kanomunga pulumu pilemili ningo para tiwi ningi. ¹¹ Jisasini nimbei, “Oi imbomani Gotenga imbo nokoromo ulu lopeke tepa ltemoma naa liko manjiringi. Kinye Goteni yunge ulu aku lopeke tepa lerimuma enondo lipi ondomo. Nalo we angimele imboma ungu kongolino kau lipolio nimbo tiro. ¹² Imunga,

Imbo akumani kanonge nalo mele te naa kanoko imbi naa tinge. Komu lenge komu lenge nalo ungu te naa pilko linge.

Imbo akuma kanoko pilko konopu topele tolimalanje Goteni enonga ulu kalaroma kulu topa ltendelka,”

nimu.

(Ais 6:9,10)

Kere imbo panjirimu ungu kongolinomunga pulumu

¹³ Jisasini i ungumu nimbelie wali yunge ki tipi kanoli iyemando nimbei, “Eno i ungu kongolinomu paa naa pilko ltimeleya? Aku tenge lemo,

enoni we ungu kongolinoma ambe tekolio pilko lingeya? ¹⁴ Pileio! Kere imbo panjirimu iye-muni Gotenga ungumu imbo panjirimu. ¹⁵ Kere imbo mare aulke pulena mainye puringi aku mele imbo marenga konopuna Gotenga ungumu imbo panjirimu. Aku imbomani Gotenga ungumu pilko nendo leringi wali Sataneni ombalie kinye Gotenga ungu penga kanomu imbomanga wendo lipe ltenderimu. ¹⁶⁻¹⁷ Kere imbomare mai alaye kolo ola lepalie kou mainye pololimanga pala puringi. Aku puringina pulkono mandoko naa munduringi. Aku mele imbo mare Gotenga ungumu pilkolio kinye walitikale tono ningo ltingi nalo molko tule naa puringi. Imbo akumanga kangindo Gotenga ungumunga ningo pondokolio imbomareni mongo liko tiko mindili noli uluma liko tiringi kinye Gotenga ungumu walitikale tiye koloringi. ¹⁸ Kere imbo mare tiri mele ka koko mololimanga mainye puringi aku mele imbomare Gotenga ungumu pilingi. ¹⁹ Nalo enonga mololi ulu pulundo ambe tepo molopo pemolonje konopu leringi, kongi tumili kou mone mele mare awini noiemolo konopu leringi, aku wali we kape konopu i kano kanoma tukundo ombalie Gotenga ungumu pange tendepa topa norumuna tumbi ningo kere naa meringi. ²⁰ Nalo kere imbomare mai puruli pengana mainye puringi. Aku puringi-mani kere mongo toko tukume peringi. Mareni 30, mareni 60, mareni kere imbo panjirimumu ongondoko 100 ningo mongo peringi. Aku mele imbomareni ungu tukumemu pilko liko meringi,” nimu.

Tipe lamemunga ungu kongolinomu

²¹ I ungumu nimbe pora tipelie wali Jisasini altopala imbomando ungu kongolino lipelie nimbei, “Imbo teni tipe lamemu kandopalie mingina tuku mondombalonje molo polona maindo mondombaloya? Aku molo. Aku ulu teli mele lamemu kandopalie yunge moromo kombuna mondombalo. ²² Aku mele kinye ungu kongolinomanga palinga puluma lopeke tepa ltemo nalo altoko ungu pulumu pilko likolio wali aku ningo mona ltendenge. I tepa mele ulu lopeke telima pali kinye aku topa ltemo nalo altoko kanoko imbi tikolio wali ningo mona ltendenge. ²³ Imunga komu angilimbelo imbomani lemo i ungumu wamongo pileio!” nimu.

²⁴ Jisasini nilipe pumbelie nimbei, “Eno nanga nio unguma wamongo pilko meaiio! Eno unguma pilko moke tenge aku tepa mele Goteni enonga lipe manjili uluma moke tendepa pakalu tindimbelo. ²⁵ Imbo te ungu pilipe lipe membalo aku imbomu Goteni yunge lipe manjilimu palaku tindimbelo. Nalo imbo teni yunge ungumu pilipe naa memo lemo, aku lipe manjili kelo ambolombalomu kape peyo naa lembalo,” nimu.

Kere imbo akoromomunga ungu kongolinomu

²⁶ Aku ungu nimbelie wali i ungumu kape nimbei, “Goteni imbo nokoromo ulumunga palaku ltemo mele i tepa. Iye teni poinyena kere imbo tanda tirimu. ²⁷ Aku tepalie wali, ipu leli uru perimula otili oi makilerimula, da wali kere imbo kanomu yunu muli tuku nimbe akorumu. Kere imbo tanda tirimu iyemuni kere imbomu ambe

tepa akoromonje nimbe topele topa naa kando-
rumu. ²⁸ Aku wali, kere imbo kanomu maimuni
kau tepa akondopa kere mongo topili nimu. Kere
imbo kanomu kiyendo gomo anjirimu. Altopa
gomo kope tipe mongo torumu. Peyalimekondo
kere mongo kanomu tukume pepa kekere nimu.
²⁹ Langi imbo kanomu nowi lepa nendo ler-
imu kinye panjirimu iye kanomu langi lipemboi
nimbe yunge mapu loimu kinye orumu,” nimu.

*Mastet ningo kere imbo paa kelo koltenga ungu
kongolinomu*

³⁰ Altopala nimbei, “Goteni imboma nokoromo
ulumunga palaku ltemo ungumu i nimboi tero.
³¹ Iye teni mastet nimbe kere imbo te ltimu. Aku
kere imbomu i mai kombuna mainye ltemo kere
imboma ongondopalie yu paa kelomu, kano kere
imbomu maina mainye panjirimu. ³² Altopa
alaye koltenga kere imbo kanomu akorumu wali
poinyena we kere imbo i kano kanoma ongon-
dopa yu paa awili kango akorumu. Aku kere
imbomu akopalie kou awili kangoma anjo yando
mundurumu. Aku wali unjo kou amo torumu-
manga maindo keramani ongolio manga takoko
mulu walo teringi,” nimu.

*Jisasini imboma ungu kongolino kau lepa nimbe
tirimu*

³³ Jisasini i tepa mele ungu kongolino awini
lipelie imboma manda pilko lengei mele Gotenga
ungu tukumemu nimbe tirimu. ³⁴ Yunge nimu
ungumu kongolino lipelie kau nimbe, ungu we te
naa nimu nalo kelepa yunge kitipi kanoli iyema

kinye enongano moloringi wali aku ungu kongolino ltimumanga puluma pali tilke topa tirimu.

Jisasini poporome awili te nimbe kenderimu

³⁵ Neya aku tendeku walimunga ipo lembai teli, Jisasini yunge kitipi kanoli iyemando nimbei, “Lino Galili no mongolumu topo pule topo nekondo kulendo pamili,” nimu.

³⁶ Pilkolio, Jisas no sipina we molopili kitipi kanoli iye kanomani tuku pungo, imbo kanoma tiye kolko eno puringi. Aku wali we no sipima kape akuna puringi kala. ³⁷ Kano pungo molangei kau, walitikale poporome awili kangore ombalie nimumuni no apipe sipina tuku mundurumu. Aku terimu wali no sipina tukundo no molopa peko lembai andi andi terimu. ³⁸ Aku wali Jisas no sipimunga umbulkondo yunge pinyewemu kandarenga noipelie uru pepa molorumu. Kano wali yunge kitipi kanoli iyemani yu toko makinjikolio ningei, “Ungu imbo iyemu, lino no wangomili teremolo ulumu kanokolio terenoya?” ningi.

³⁹ Pilipelie Jisas ola angilipe poporome iri topa nomundo nimbei, “Ya! Nu kelewi!” nimu. Kano tepa nimu kinye poporome kelepa nomu oi molorumu mele molorumu.

⁴⁰ Kano ungu nimbelle wali Jisasini yunge kitipi kanoli iyemando nimbei, “Eno ambe telka pipili koltomeleya? Na alaye ipuki kape naa tirimeleya?” nimu.

⁴¹ Nalo kitipi kanoli iyemani paa mini ltekolio enonga nendo yando ningei, “Poporomemuni kape nomuni kape yunge nimo ungumu pilko lombiltimbele kani i iye ambe teltenje?” ningi.

5

Jisasini kuro keru wangoli iye te tepa koinjo ltimu

¹ Jisas kinye yunge kitipi kanoli iye kanoma Galili nomu toko pule toko Garasa nimbe kombu te lerimu akundo kulendo wendo oringi. ² Jisas no sipina wendo omba nendo lerimu wali iye te imbo ono kombuna angilipe ombalie yu kinye kane kane tombai wendo orumu. Neya aku iyemu kuro keru wangoli iyemu. ³ Yu imbo ono teringi kou angamanga pelipe andorumu. Aku iyemu yu imbo teni ka toko noinge mele kape manda molo, ka senema kape manda naa terimu. ⁴ Waliwalima yunge kimbo kima seneni ka toringi nalo otili ipupene ka senema tungu tipe kimbona ka toringi ainima elkemalke tondorumu. Yu paa enge lakopa nimumuni imbo teni ambolko panjinge mele kape molo lerimu. ⁵ Ipu leli tangoli imbo ono teringi kou anga malio kinye mai kembo malio waliwalima are nilipe kouni yunge kangina yunu turupe kopilipe andorumu.

⁶ Aku iyemu yu tule tepa angilipe Jisas kanopalie wali, mu nimbe ombalie Jisas yunge kumbekerena komongo topa omba pondorumu. ⁷⁻⁸ Aku wali, Jisasini iyemunga tukundo kuro keru molorumumundo nimbei, “Kuro kerimu, nu iyemu tiye kolko wendo ongo puwi,” nimu. I tepa nimu wali kuro kerimuni are lakopa nimbelie nimbei, “Jisas nu Gote Ola Iyemunga malo, na kinye ambe tenioya? Gotenga imbina mi leko na mindili naa liko tiwi,” nimu.

⁹ Nalo Jisasini kuro keru kanomundo nimbei, “Nunge imbi nariya,” nimu. Kuro keru kanomuni

ungu pundu topa nimbei, “Nanga imbimu Pulumu, ambe telka lino kuro keru awinima wangopo moromolo,” nimu. ¹⁰Aku tepa nimbelie wali altopala altopala Jisas yu walipe pilipelie nimbei, “Lino kuro kerima i kombuna wendo liko naa munduwi,” nimu.

¹¹Aku wali mulu kembo kulerenga kongi pulumu imu nongo angileringi. ¹²Kano wali kuro kerimani Jisas yu waliko pilkolio ningei, “Lino kongima angimelena liko munduwi. Lino kongimanga tuku pamili niwi,” ningi konge teko ningi. ¹³Ee nimu wali kuro keru kanoma iyemunga wendo ongo pungo kongimanga tuku puringi. Kano kinye kongi paa pulumu angileringi, lipe popo tipe 2,000 mele waye, kanopana tondolo waru no kekona maindo lkikolio kinye no mongolu te molorumuna poningu tuku pungo no wangoringi.

¹⁴Kongi nokoko angileringi iyema kowa eno pungo aku terimu ulumu neya aku kombu taunomanga kinye kombu kule kulemanga anjo anjo andoko ningi. Aku teko ningi wali, terimu ulumu kanongei imboma wendo puringi. ¹⁵Pungo Jisas molorumuna wendo ongo kanoringi wali oi kuro keru awini wangopa perimu kano iyemu kelepa wale pakoli pakopa yunge konopumu kolona lepili molorumu. Aku ulu kanokolio kinye mini lakoko lteringi. ¹⁶Neya aku terimu ulu kanoringi imbomani imbo oringimando kongima kinye kuro keru wangorumu iyemu wendo orumu uluma temane toko tiringi. ¹⁷Pilko kanokolio wali imbomani Jisas yu konge tekolio enonga kombumu tiye kolko nu puwi, ningi.

¹⁸ Kano teko ningi wali, Jisas kano pumbei no sipina tuku purumu kinye, oi kuro keru wango-
rumu kano iyemuni Jisasindo konge tepalie waye
pambili nimu.

¹⁹ Nalo Jisasini opili ungu naa nimbelie kano
iyemundo nimbei, “Iye Awilimuni nu tepa kon-
doromo mele kinye nu kondo koltomo mele kape
ulke kombundo pungo nunge imboma ningo
tipuwi,” nimu. ²⁰ Pilipelie iye kanomu anjo
pumbe Jisasini yu paa tepa kondorumu uluma
pali kombu awili Dekapolis ningina nilipe ando-
rumu. Aku tepa nimu ungu pilingi imbomani
ereye ningo nongo puringi.

*Balo kololimu kinye ambo kuro pelimu talo
Jisasini tepa koinjo ltimu*

²¹ Jisas kano altopala Galili no mongolumu topa
pule topa nekondo kulendo purumula. Aku no
kulendona imbo pulumu Jisas yu angilerimuna
ongo liko okoringi. ²² Aku wali Juda imbomanga
nombeya ulke tenga tapu iye te orumu, aku iye-
munga imbi Jairus. Kano iyemuni Jisas kanopalie
wali yunge kimbo puluna komongo topa pon-
dopalie ²³ enge nimbe walipe pilipelie nimbei,
“Nanga lemenu balomu koltomo, imunga nuni
paa ongo nunge ki pala noindiwi. Aku tenio wali,
balomunga kuromu pora nimbe yu koinjo pupili,”
nimu.

²⁴ Aku tepa nimu kinye Jisas kano aku iyemu
kinye pumbei purumu. Aku wali imbo pulu-
muni yu purumu mele lombilko yu liko okoko
peya puringi. ²⁵ Aku waye puringi imbomanga
imunana ambo te yokoli mepa mindili nomba

molopili poinye 12 pena perimu. ²⁶ Da ambomu yu dokta pulumunga kina maindo molopa mindili awilimu norumu. Aku tepalie kuro koinjo puro kiyekiye nimbe yunge kou merimuma akuna pora tirimu nalo koinjo naa puli kuro topa olandopa kau purumu. ²⁷⁻²⁸ Aku ambomuni Jisasinga teremo ningi uluma pilipelie wali yunu konopuna tukundo nimbei, “Jisas yunge wali pakolimu lope tendendu lemo, aku na koinjo pumbo lepamo,” nimu.

Aku konopu panjipelie wali imboma oringi mele Jisasinga umbulkondo akilio akilio orumu. Aku konopu lelipie ombalie kinye Jisasinga wale pakolimu lope tenderimu. ²⁹ Kano ulu tepa nendo lerimu kinye walitikale yokoli merimu kano ulu pulumu akuna pora nimu. Aku kinye ambomu yunu tukundo lipe manjirimu wali yunge umbuni merimu kano ulumu pora nimu.

³⁰ Kano terimu wali Jisasini imboma koinjo lipili enge mare wendo purumu ulu tumbi tipe lipe manjipelie imbo oringimando kumbekere ondopalie nimbei, “Narini nanga wale pakolimu lope tendemoya?” nimu.

³¹ Aku tepa nimu wali yunge kitipi kanoli iye-manu ungu pundu toko ningei, “Imbo pulumuni nu liko okoromele ulu kandono wali na imbo narini lope tendemo ninoya?” ningi.

³² Nalo imbo paa narini yu lope tendemonje nimbe kanombai kau kanorumu. ³³ Aku terimu wali ambomuni yunge terimu ulumu lipe manjipelie kinye pungu pungu nilipe pipili kololipe ombalie wali Jisas yunge kimbo puluna komongo topa omba pondopalie wali yu kinye terimu

ulumu pali nimbe para tirimu. ³⁴ Kano tepa nimu wali, Jisasini ambo kanomundo nimbei, “Nanga lemenu, nunge ipukimuni nu tepa koinjo mundumo. Imunga nunge umbuni meniomu paa pora nipili, nunge konopumu kolona lepili ulkendo puwi,” nimu.

³⁵ Jisas kano i ungumu nimbe angilipili iyemare Jairusinga ulke tiye kolko ongolio kinye Jairus yundo ningei, “Nunge lemena kano nomi ka akumo. Ungu imbo iyemu umbuni tiko ambe telka we meko oronoya?” ningi.

³⁶ Nalo Jisasini aku teko ningi ungumu komu naa tipelie ulke nokoli iye kanomundo nimbei, “Mini naa ltekolio, na ipuki tiwi,” nimu.

³⁷ Kano tepa nimbelie wali yu lombilko imbo te wangei ungu naa nimu. Nalo Pita kinye we angenungolo Jems Jon talo waye i poko kau wangei nimu. ³⁸ Jairusinga ulke wendo oringi wali Jisasini imbo kapu andi malio lila ningo pekolio kinye kola tome toko angileringina kanorumu.

³⁹ Jisasini kola teko moloringina tuku pumbelie nimbei, “Eno ambe telka ungu panjiko kola teko moromeleya? Balomu kolopa naa kolomo. We uru pepa kau moromo,” nimu. ⁴⁰ Yunge nimu ungu pilkolio owe tenderingi.

Aku teringi kinye Jisas yuni imbo kanoma pali makoropa tawendo mundupelie wali balomunga anumu lapa talo kinye yunge kitipi kanoli iye yupoko waye lipelie meli onomu lerimu kiripina tuku puringi. ⁴¹ Akuna pungolio wali Jisas yuni balo kanomunga kimu lipelie kinye balomundo nimbei, “Talita kumi,” nimu. Aku nimu ungu-munga pulumu i tepa mele, “Balo kelomu, nani

nundo nio, nu makiliwi,” nimu. ⁴² Walitikale kau balo kanomu para lepa makilipe angilipe andorumu. Aku balomu poinye 12 pelimunga i ulumu wendo orumu. Aku wali i terimu ulumu kanokolio imbo waye moloringi kanomani mini lteko ereye ningi. ⁴³ Nalo Jisasini aku imbomando enge nimbe nimbei, “I temo ulumu anjo imbo tendo naa ningo tieio,” nimu. Aku tepa nimbelie kinye anumu lapa talondo nimbei, “Balomu langi mare nopili liko tielio,” nimu.

6

Ulke kombu Nasaret imbomani Jisas umbulu tiringi

¹ Jisas aku kombumu tiye kolopa yunge ulke kombundo yando orumu wali yunge kitipi kanoli iyema yu kinye waye oringi. ² Kelepa Juda imbomanga koro awili Sabat wendo orumu wali, Jisas aku nombeya ulkena ungu mane tirimu. Aku ungu nimbe tirimuna imbo pulumu molko yunge nimu ungumu pilko mini ltekolio ningei, “I uluma tena limoya? Imbo narini i mane unguma yu timoya? Ambe tepalie yuni ulu wengendelima tere-moya? ³ Yu ambo Marianga malo. Yu iye kamda kanomu. Yunge angenupili, Jems Josep Judas kinye Saimon poko kanomu. Yunge kemulupili lino kinye waye moromelena karomolo,” ningi. Aku teko ningolio Jisas umbulu tiko, yunge nimu unguma ipuki naa tiringi.

⁴ Kano teringi wali, Jisasini kano imbomando nimbei, “Kombu palinga Gotenga nimbe munduli ungu nimu iye profet te imbi moromo nalo, yunge ulke kombuna kinye yunge kolepale bamunupili

kinye yunge lapuna tuku manjipe, aku Gotenga iye profet imbi naa mololimu,” nimu.

⁵ Ipuki naa tiringi kombuna ulu wengendeli mare naa terimu. Nalo yuni kuro imbo pokoraye pokorenga kau ki pala noindipe aku poko tepa koinjo ltimu. ⁶ Aku imbomani yu ipuki naa tiringi ulu lipe manjipelie konopu awini lipe mundurumu. Kelepa Jisas kano yunge ulke kombu tiye kolopa we kombu kulekule lerimumanga imboma ungu mane tilipe purumu.

Jisasini yunge kitipi kanoli iye 12 kongono tepangei nimbe tipe mundurumu

⁷ Jisas yuni iye 12 kano poko alako topa lipe nombeya tepalie wali talo talo nimbe lupe lupe kongono tepangei nimbe wendo tipe mundurumu. Aku tepalie yuni kuro kerima makoroko mundengei engema eno tirimu. ⁸ Iye akumando i ulu teaio nimbelie nimbei, “Enonga pungei aulke malio melte meko naa paio, nalo tumu kau aulke pangei kani liko ambolaio. Nalo gai kape, wale kape, molo kou mongo tendekure kape kakona pepili naa meko we paio. ⁹ Kimbo tuma mondonge nalo wale pakoli te arikili naa meaio. ¹⁰ Kombu tenga pungolio wali eno panjiko linge ulke akuna kau molko pekolio anjo yando kongono teaio. Kelko aku kombumu tiye kolko pungei wali aku penge ulkemu kape tiye kolko paio. ¹¹ Eno kombu tenga onge wali, akuna molonge imbomani eno naa panjiko liko, enonga ninge unguma naa pilinge lemo, aku kombumu tiye kolko ongei wali enonga kimbona kungupomu ga tiko aku

kombuna mainye munduko paio. Aku imbomani eno teko kenjirimele ulu Goteni kanopili ningo aku ulu teaio,” nimu.

¹² Kano tepa nimu ungumu pilkolio, iye 12 kano wendo pungo imboma enonga ulu pulu kerimanga konopu topele taio ningo, ungu tukume ningo tilko puringi. ¹³ Kano iyemani kuro keru awini makoroko munduko, imbo kuro torumu awini wel kandoko teko koinjo ltingi.

Jon Imbo No Ltindili oi toko kondoringi

¹⁴ Imbo awinini Jisasanga imbimu pilko temane toringimunga King Heroteni Jisas kinye yunge kitipi kanoli iyemani teliko puringi uluma pilerimu. Da wali imbo marenini ningei, “Jon Imbo No Ltindili kano kelepa makilimomunga yu aku engema ambolopalie ulu wengendelima teremo,” niliko andoringi.

¹⁵ Nalo aku ungu niliko andoringi wali pileringi imbomarenini ningei, “Yu Elaija,” ningi. Nalo marenini ningei, “Ama tenaya, oi Gotenga nimbe munduli ungu ningi iyema moloringi aku mele yu aku tepa Gotenga ungu nimbe munduli iyemuni andopa teremo,” ningi.

¹⁶ Nalo Heroteni aku ungu pilipelie kinye nimbei, “Jon imbo no ltindili, nani yunge pinyewemu topo pule toru, nalo karolo iyemu kelepa Goteni topa makinjimo lepamo,” nimu.

¹⁷ Heroteni aku nimu ungumunga temanemu i tepa. Oi walite Heroteni Jon pungo ambolko liko ka ulke panjeio nimu. Aku ambe telka, yunge angenu Filip nimbe iye tenga omenu Herodias nimbe mangopa ltimu. ¹⁸ Aku terimu wali,

Jon imbo no ltindilini Herotendo nimbei, “Angenanga omenu mangoko ltinu wali Gotenga ungu mane toko tangondorunu,” nimu. ¹⁹⁻²⁰ Aku tepa nimu kinye, ambo Herodiasini Jon kinye mumindili kolopalie Jon topa kondombai terimu, nalo Heroteni Jon iye paa tumbi nilimu konopu lepa pipili kolopa yu nokopa kondorumu wali ambomuni ulu te manda naa terimu. Paimbo, Heroteni Jononga nimu unguma pilipelie wali yu konopu awini lipe mundurumu nalo aku ungumu paa pilembo konopu lerimu.

²¹ Tomboi nimbe nokopa molopalie ambo Herodiasini Jon manda topa kondombalo wali wendo orumu. King Herot yu meringi waimu wendo orumu wali Herot yuni yunge gavmanemunga iye nokoli awilima kinye, Galili kombu tukundo iye mololima kinye ele iyemanga nokoli iye awilima lipe nombeya tepa kere awilite kandorumu.

²² Aku terimu wali, ambo Herodiasinga lemenu kere kalko nongo moloringina tuku ombalie kinye karendamela mele terimu. Aku terimu ulumuni Herot kinye yunge waye moloringi iye kanoma tepa olo penga tirimu.

Aku terimu wali, King Heroteni ambo wenepo kanomundo nimbei, “Nu mele ambelemu limbo konopu ltenoya? Ambele mele te tiwi ninio aku melemu timbo,” nimu. ²³ Aku tepa nimbelie kinye, ambo wenepomundo ungu pulumu mi lepa tipelie nimbei, “Nani mi lepo nundo nio, ambele mele te waliko pilinio aku melemu timbo. Paimbo nanga kombu nokoromanga ekondo owe toko tiwi ninio lemo kape timbo kau,” nimu.

²⁴ Pilipelie, ambo wenepo kanomu anumu ang-

lerimuna tawendo pumbelie kinye anumundo ambele melemu nemboya nimbe walipe pilerimu. Aku wali, anumuni lemenu balomundo ungu pundu topa nimbei, “Jon Imbo No Ltindilinga pi mingimu limbo ningo pungo nipuwi,” nimu.

²⁵ Ambo wenepo kanomu walitikale kingimu molorumuna ombalie kinye nimbei, “Kinye welea i teli kau Jon Imbo No Ltindilinga pi mingimu okolorenga noikolio tiwi,” nimu.

²⁶ I tepa nimu kano ungumuni kingimu yu tepa olo keru ltenderimu, nalo yunge waye moloringi iye kanomanga kumbekerena mi lerimu. Kano ungumuni ambo wenepomunga nimu ungumu pilipe tupe naa torumu. ²⁷ Imunga Herot yuni ka iyema nokoli iye tendo Jon imbo no ltindilinga pi mingimu toko pule toko leko mendeko owi nimbe walitikale lipe mundurumu. Kano tepa nimbe lipe mundurumu kinye ka iyema nokoli kano iyemuni ka ulkena tuku pumbe Jon Imbo No Ltindilinga nomimu topa pule topalie pimingimu okolorenga noipe mepa orumu. ²⁸ Mepa ombalie ambo wenepo kanomu tirimu. Aku wali ambo wenepomuni meli anjipe pumbe anumunga kindo tirimu. ²⁹ I teringi ulumu, Jon yunge kitipi kanoli iyemani pilkolio wali, yunge kangu panamu ongo liko ono tepuringi.

Jisasini imbo paa pulumu kere langi tirimu

³⁰ Oi kongono tipe mundurumu iyema Jisas molorumuna yando ongolio eno ungu mane tiko-lio ulu teringima pali temane toko ningo tiringi.

³¹ Aku wali imbo pulumu owi puwi teringimuni, yunge kitipi kanoli iyema kere nowi wali te

naa lerimu. Imunga Jisasini yunge kitipi kanoli iyemando nimbei, “Eno alaye kolte mulu liko teangei. Linongano molamili kombu ku marenga pamolo,” nimu.

³² Aku wali enongano no sipirenga no lembulko imbo naa peli kombu ku tenga pungei puringi. ³³ Nalo i teringi ulu imbo pulumuni kanokolio kinye manga pupu imu purumele lepamo ningo walitikale liko manjiringi. Kano imbomani kombu taun lerimumanga pali anjikondo kimbo kongono teko mu ningo Jisas kinye yunge kitipi kanoli iyema pungei puringi kombuna eno kumbe leko pungo moloringi. ³⁴ No sipina wendo omba imbo pulumu moloringina kanopalie wali, Jisasini imbo akuma tapu iye naa mololi kongi sipisip mele ku peko moloringi kanopa kondo lakopa kolumu. Imunga Jisas yuni imbo akuma ungu awinima imbo tondombai lipe anjirimu.

³⁵ Kano tepa angilipili kombu kano ipupene lerimu. Kano wali yunge kitipi kanoli iyemani Jisas yu molorumuna ongolio ningei, “I kombu kuna imboma naa peremele. Ipo lembai oi temo kani, ³⁶ kere panjirimele kombu malio kinye we ulke kombu nondopa ltemo malio enongano pungolio kere koroko pame teko nangeindo imboma paio niwi,” ningi.

³⁷ Jisasini ungu pundu topa nimbei, “Eno langi mare nangei tieio,” nimu.

Kano tepa nimu wali, yunge kitipi kanoli iyemani ningei, “Iye teni oli ki talonga tukundo kongono tepalie kou ltimo aku tepa koumu bretena kau topo mundupolio imbo ima lipo langi teamili ningo ninoya?” ningi.

³⁸ Jisasini eno walipe pilipelie nimbei, “Enoni bret ambe teko meremelenje pungo kanaio,” nimu.

Pungo kanoko ltendekolio wali ningei, “Bret kite pakera kinye oma talo ltemo,” ningi.

³⁹ Aku wali, Jisasini yunge kitipi kanoli iye-
mando nimbei, “Erana mainye imboma pupu
lupe lupe wamoko maku toko mondaio,” nimu.

⁴⁰ Kano ulumu teringi wali, imbo kanoma
100 ningo 50 ningo pupu wamoko maku toko
moloringi. ⁴¹ Kano wali, Jisasini bret kite pak-
era kinye oma talo lipelie, muluna olando tipe
kanopalie Gotendo paa tereno nimbelle, bret pike
lepa yunge kitipi kanoli iyemando tipelie imboma
moke teko tieio, nimu. Oma kano talo kano tepa
pike lepalie imbo pali tipe aru tirimu. ⁴² Imbo
palini noringi kinye manda terimu. ⁴³ Kano
teringi wali, Jisas yunge kitipi kanoli iyemani
bretenga kape omanga kape nongolio punduko
neripi noiringima tiltiko liko wale basket 12 waye
peko teringi. ⁴⁴ Imbo kere noringima kambu
tiltikolio iye kau 5,000 waye kere noringi.

Jisas Galili no mongoluna angilipe orumu

⁴⁵ Pele Jisasini yunge kitipi kanoli iyema, no sip
tenga tumbi tiko lipe mundupelie kinye Betsaida
nimbe kombu te no nekondo kulendo lerimuna
kumbe leko oi pangei nimu. Aku tepalie, yu imbo
maku toringima pangei nimbe yando we angiler-
imu. ⁴⁶ Paio nimbe opele nimbelle wali, Jisasini
Gote kinye ungu nimbe konge nimbeindo mulu
kembo tenga pala purumu.

⁴⁷ Ipo kala torumu wali, sipimu no imunana lerimu. Aku wali, Jisas yunge yunu mulu kemberona molorumu. ⁴⁸ Jisas molopa kanorumu wali, poporome orumundo nendo tiko no lembuluringimunga yunge kitipi kanoli iyemani kelepa paloli none telimani no tuku tiko no sipimu kundungei mongonane awilite noliko puringi. Kano teliko puringi wali, Jisas kombu mune lepa kombu ambolopa tungu tirimo wali, nona angilipe yunge kitipi kanoli iyema pungo moloringina ombai orumu. Ombalie kinye, yunge kitipi kanoli iyema topa akilio tipe omba pumbei purumu, ⁴⁹⁻⁵⁰ nalo yunge kitipi kanoli iyemani Jisas yu nona angilipe omba purumuna kanokolio wali, kurore oromo konopu lekolio mini ltekolio araya ningi. Kano teringi wali, Jisasini walitikale iye kanomando nimbei, “Konopu toimbo topili molaio. Ya na oro. Pipili naa kolaio,” nimu.

⁵¹ Kano tepa nimbelie wali, Jisas no sipina pala pumbe molorumu kinye waye puringi. Kano wali poporome kanomu kelerimu. Aku ulu kanokolio yunge kitipi kanoli iye kanoma mini lteringi. ⁵² Jisasini imbo 5,000 bret kite pakera kinye oma talo moke tepa tirimu ulumu kanokolio nalo yu naa liko manjiringi akumunga mini lteringi.

Genesaret kombuna Jisasini imbo pulumu tepa koinjo ltimu

⁵³ Kelko no mongolu kanomu toko pule toko, Genesaret nimbe kombu tenga wendo puringi. Aku kombuna sipimu kareko noiringi. ⁵⁴ Aku sipimu noikolio wendo pungo nendo leringi wali

imbomani Jisas kanoko imbi tiringi. ⁵⁵ Aku tekolio lkiko anjo yando pungolio tenarenga Jisas andopa moromo ningi ungu pilkolio, aku imbo kuro tolima enonga tili malio leangei Jisas yu molorumuna taropela teko meko oringi. ⁵⁶ Kano kinye kombu taun malio kape, ulke kombu malio kape, we mai poinye liko kere imbo panjiko kongi ari teko moloringi kombu aku malio, Jisas tenga purumu wali, imbo kuro torumuma imbo angenupilini aku maket kombuna meko ongo noikolio kuro torumu imbomani yunge wale pakoli pundumu kau alaye lope tendangei niwi, ningo Jisas konge tekolio ningi. Aku wali, imbo pali lope tenderingima koinjo puringi.

7

Imbo pilelimani Gotenga ungumu kawa tondoringi

¹ Mane ungu pimele ungu imbo iyemare kinye Farisi ningo manga pupumare Jerusalem kombu tiye kolko oringi. Aku manga pupumuni Jisas liko makai tendeko moloringi. ² Aku molkolio wali kano iyemani Jisasinga kitipi kanoli iyemareni Farisi iyemani nimele mele aku teko enonga kima kulumie naa toli kere we noringina kanoringi. ³ (Alowa naa tenderingi nalo Farisi ningo manga pupu akuma kinye we Juda imboma kape enonga lapali kolepalenga yandoko ltingi mane ungumu lombilko kere nongei wali we naa nongo enonga kima oi lapali kolepalenga mane ungumuni nimu mele kulumie tokolio kere

noringi. ⁴ Maket kombuna pungo langi likolio ulk-endo ongo we naa nongo kulumie oi tokolio kere langi noringi. We mane ungu i kano kano mare awini ltingima pilko lombilingi. Aku tekolio okolo, kap, mingi, sospenema kinye enonga uru peringi poloma kape kulumie tonge wali enonga lapali kolepalenga mane ungumuni nimu mele aku teko kau lombilko kulumie toringi.)

⁵ Teringi ulu kanokolio Farisi iyema kinye mane ungumunga ungu imbo iyema kinye enoni Jisas yu kinye ungu karaye tekolio ningei, “Nunge kitipi kanoli iyemani linonga ara kaue kamenga mane ungumu naa liko amboltomele nalo linonga nimolo mele ki kalaro ki kulumie naa toli kere we noromele, aku ambe telka teremeleya,” ningi.

⁶ Jisasini eno topondopa nimbei, “Eno iye penga mare none teremele. Oi Gotenga kere ltimu iye Aisaiani eno manda lepa nimu ungumu paa nimu. Oi topa panjirimu ungumu Goteni i tepa nimbei, Enonga keremuni na kapi ningo mondoko pimele nalo enonga konopumu na kinye tule tepa ltemo.

⁷ Na kapi ningo nanga imbi ola mundurumele wali we teremele.

Ulu tukume naa tekolio nalo imbo iyemanga mane ungumu ningo pilkolio wali ningei, ‘I Gotenga ungu paimbomu,’ nimele, *(Ais 29:13)*

nimu. ⁸ I paimbo nio. Enoni Gotenga mane ungumu kulendo noikolio imbo iyemanga mane ungumu aku ungu tukumere none tendeko lombiltimele,” nimu.

⁹ Nilipe pumbelie nimbei, “Enoni enonga mane ungumu ambolongeindo Gotenga mane ungumu tiye kolko umbulu tirimele aku paa teremeleya?

¹⁰ Pileio! Mosesini imbomando nimbei,

Aminye lanienga nimbelo ungumu tenge tiwi,
nimbelle

Imbo teni anumu lapanga imbi nimbe keru
ltendembalo aku imbomu yutoko
kondangei, *(Kis 20:12, 21:17)*

nimu kano. ¹¹ Nalo, enoni mane tikolio ningei im-
boreni anumu lapa tapombai mele te ambolopalie
elondo nimbei, ‘Tapolka nalo oi aku melemu
Gotenga mendepolomu nimbo panjiru,’ nimuna
¹² yu anumu lapa tapombai teremo ulumu naa
tepili nimele. ¹³ Aku tekolio enoni lanieli kole-
nalenga ungu manemu ambolongei lekolio nalo
Gotenga ungu tukumemu ulure molo ningo teko
mainye mundurumele. We ulu awinima kape aku
teko teremele,” nimu.

Imbo te tepa kalaro mondoromo ungumu

¹⁴ Kano tepa nimbelle wali, Jisasini imbo pu-
lumu yu angilerimuna altopala waio nimbelle
imbomando nimbei, “Eno imbo pali nanga nim-
boi tero ungumu pilko liko manjeio. ¹⁵ Melte
tawendo lepaliemu imbo tukundo pumbelle aku-
muni imbomu tepa kalaro naa mondoromo, nalo
imbomunga tukundo lepalle wendo oromo, aku
melemuni imbomu yu tepa kalaro mondoromo.
¹⁶ Imbo komu angilimbello imbomuni i ungumu
wamongo piliwi,” nimu.

¹⁷ Altopa imbo kanoma tiye kolopalie kinye, yu kano ulke tenga tuku purumu. Aku wali, yunge kitipti kanoli iyemani oi nimu kano ungumunga pulumu eno pilemili ningo para tiwi ningi. ¹⁸ Jisasini ungu pundu topa nimbei, “Enonga lipe manjilimu we imbomanga kinye tendeku teremo ltemo. Eno paa naa liko manjirimeleya. Tawendo lepalie imbo tukundo purumo mele akumuni imbomu tepa kalaro naa mondoromo. ¹⁹ Pileio! Kere langima yunge konopuna tuku naa purumo, nalo olona pumbelie wendo omba purumo,” nimu. I ungumu nimbelle wali Jisasini imboma kere langima pali manda nongei nimu.

²⁰ Aku ungu nilipe pumbelle nimbei, “Imbo tenga konopuna tukundo lepalie wendo oromo akumani yu tepa kalaro mondoromo. ²¹ Pileio! Konopuna tukundo konopu kerimu wendo ombalie kinye imbomu toperope tipe ulu pulu kerimanga teremo. Wapu ulu keru nale lupe lupema andoko teremele. Wapu noromele. Imbo toko kondoromele. ²² Ambiye wapu ltimele. Imbomanga noirimele melema liemilia ningo konopu ltimele. Imboma kinye konopu keru panjirimele. Kolo toko kondi toromele. Waimbele gele melema ponjiko teko panjiko walo kelkele toko imbo tenga kumbekerena pende teremele. Wailke toko yama panjirimele. Umbulkondo ungu nindirimele. Enongano kelkele toromele. Loi leko mongo kondoromele. ²³ Aku mele ulu pulu kerima pali, imbomanga konopuna tuku lepalie wendo oromomani imboma tepa kalaro mondoromo,” nimu.

Israel kombu tawendo ambo teni Jisas ipuki tirimu

²⁴ Jisas aku kombumu tiye kolopa, Tair nimbe kombu taun tenga nondopa purumu. Aku kombuna ulke tenga tuku pumbelie imbo teni yu kanoko naa ltendangei nimbe konopu lerimu, nalo imbomareni yu kanoko imbi tiringi. ²⁵ Ambo te Jisas omba moromo ningi ungu pilipelie wali, yunge lemenu balomu kuro keru wangorumuna Jisasini tepa koinjo lipili nimbe walitikale omba Jisas yunge kimbo puluna komongo topa pondorumu. ²⁶ Aku ambomu yu Juda imbomanga tukundo ambore molo. Yu ambo pupu Grikimu. Yu meko Siria Fonia nimbe kombu tenga tukundo meringi. Aku ambomu yuni Jisasindo konge tepalie nimbei, “Nu paa ongo, nanga balomunga kuro kerimu makoroko munduwi,” nimu.

²⁷ Nalo, Jisasini Juda imboma bakulu melema nimbelie ambomunga ungu pundu topa nimbei, “Linoni bakuluma kere oi tiemili. Bakulumanga kere langima owama oi naa lipo tiemili, aku manda naa tembalo,” nimu.

²⁸ Ambomuni pundu topa nimbei, “Aku pa nino, Iye Awilimu. Nalo bakulumani kere langi non-golio nurupili polona mainye mundurumelema aku owamani kape polona maindo molkolio liko noromele,” nimu.

²⁹ Kano wali, Jisasini ambo kanomundo nimbei, “Ungu pundu toko ningo kondoronomunga konopu wango nipili puwi. Kuro kerimuni lemema kano tiye kolopa omba wendo pumo,” nimu.

³⁰ Nimu kano mele ambo kanomu ulke pumbe kanorumu wali, kuro keru wangopa naa pepili yunge lemenu polona uru pepa molorumu.

Jisasini iye komu tipe ungu tumbi tiko naa nilite tepa koinjo ltimu

³¹ Jisas Tair kombu tiye kolopa Saidon nimbe kombu tenga anjikondo pumbelie kombu awili ki talonga talo pakera ningo omba andopalie Galili no mongolu kulendona wendo purumu. ³² Aku wali imbomareni iye komu tipe ungu tumbi tiko naa nili iye te Jisas molorumuna meko ongolio iyemunga ki pala noindiwi ningo konge teringi.

³³ Kano teko ningi wali, Jisasini imbo pulumu angileringi kanoma tiye kolopa iye kanomu yunu lipe meli wendo pumbelie iyemunga komu aulke talonga ki mundurumu. Aku tepalie Jisasini yunge kina olkambe topa noipelie, iyemunga al-imbilina lope tenderimu. ³⁴ Kano tepalie wali, Jisasini muluna olando tipe kanopalie kondo lakopa kolopa mulu umbuni teli te ltimu. Aku tepalie nimbei, “Epata” nimu. Aku ungu pulumu peyo lepili nimu. ³⁵ Kano tepa nimu kinye, iye kanomunga komundo peyo lerimu kinye ungu walitikale pilipe ltimu. Kelepa kerendo pipi tirimu, kano ulumu kelerimu kinye kano iyemuni ungu kawemawe topa ungu tumbi tipe nimu.

³⁶ Kano wali, Jisasini imbomando enge nimbe nimbei, “I tero ulumu imbo tendo anjo naa neio. Paa molo,” nimu. Nalo, imbomani kano terimu ungumu anjo anjo ningei kau ningi. ³⁷ Aku wali, yandoko ningina pileringi imbomani temowa ningo ereye ningolio ningei, “Yuni ulu palima

tepa kondoromo. Tapa koinjo ltimona komu tili imbomani ungu pimele, ungu naa nilima ungu nimele,” ningi.

8

Jisasini imbo 4,000 kere langi tirimu

¹ Neya aku tepa wali tenga altopa imbo paa pulumu Jisas yu molorumuna ongo nombeya teringi. Kano imboma kere nowi melte naa lerimu. Aku wali Jisasini yunge kitipi kanoli iyema waio nimbelie nimbei, ² “Imbo ima wali yupokonga na kinye waye molomolo. Enonga kere mengema oi nongo pora tinge kani nongei melte naa ltemo kondo teremo. ³ Imbo ima kere naa tipolio enonga ulkendo we pangei nindu lemo, imbomare paa kombu tulendo ongemunga aulke pulepule pungo molangei mongo mepa andopa topa mundumbelo,” nimu.

⁴ Aku tepa nimu wali, yunge kitipi kanoli iyemani Jisas waliko pilkolio ningei, “Imbo naa peli kombuna molopolio eno kere manda nangei mele linoni tena limoloya?” ningi.

⁵ Kano wali, Jisasini yunge kitipi kanoli iyemando walipe pilipelie nimbei, “Enoni bret ambe teko meremeleya,” nimu.

Yunge kitipi kanoli iyemani ningei, “Aya! Bret kite yupoko pakera meremolo,” ningi.

⁶ Kano teko ningi ungu pilipelie wali, Jisasini imbo oringima mainye molaio nimbelie bret kite yupoko pakera kano poko lipelie, Gotendo paa tereno nimbe bret pike lepalie imboma moke teko tiengi nimbe, yunge kitipi kanoli iyemando tirimu. Aku wali, yunge kitipi kanoli iyemani

imbo kanoma moke teko tiringi. ⁷ Oma kape kelo pokore meringima, Jisasini lipe Gotendo paa tereno nimbelie, yunge kitipi kanoli iyemando imboma moke teko tieiola nimu. ⁸⁻⁹ Imbo palini noringi wali manda terimu. Aku teko nongolio, punduku neripi tiye koloringima, yunge kitipi kanoli iyemani basket kite yupoko pakeranga tiltiko peko tiringi. Imbo noringi mele liko popo tiko 4,000 wayeni noringi. Jisasini imbo kanoma pangei opele nimbelie nendo lepalie kinye, ¹⁰ yu kano yunge kitipi kanoli iyema kinye, no sip tenga ongo tuku pungo, no Galili nekondo Dalmanuta nimbe kombuna puringi.

Farisi iyemani Jisas Yu manda manjiko kanoringi

¹¹ Aku wali Farisi ningo manga pupu mare Jisas yu molorumuna ongolio yu manda manjiko kanongei ungu mare waliko pilkolio ningei, “Muluna moromo Goteni nu lipe mundurumunje ulu wengendeli te kanamili tewi,” ningi. ¹² Nalo Jisasini mulu umbuni teli te lipelie nimbei, “Ambe telka eno imbo pupu akumani ulu wengendeli te kanongei waliko piltimeleya? Paa molo, nani enondo nio, alaye ulte kape Goteni naa lipe on-dopili,” nimu. ¹³ Kano tepa nimbelie kinye Jisasini kano imboma tiye kolopa, no sip kanona kelepa tuku pumbe, no nekondo pumbei purumu.

Farisi iyemanga mane kerimu bretena tukundo yis mele palaku ltemo ungu kongolinomu

¹⁴ Pungei puringi wali, Jisinga kitipi kanoli iyemani bret mare naa meko oringi. Tendekumu

kau sipina tukundo lerimu. ¹⁵ Kano wali, Jisasini yunge kitipi kanoli iyemando enge nimbei nimbei, “Farisi ningo manga pupumunga kinye Herotenga plawa akoli yisimu ulu te naa tembalo ningo eno kane kane molaio,” nimu.

¹⁶ Kano tepa nimu kinye, kitipi kanoli iye-manani enongano nendo yando toropo toko ningei, “Ama! Lino bret naa memolona, i ungumu nimbe-monje,” ningi.

¹⁷ Nalo, Jisasini enonga ningi ungumu lipe manjipelie nimbei, “Ambe telka eno bret te naa memolo ningo toropo toromeleya? Kinye kape, eno paa naa kanoko naa pimeleya? Enonga konopumu tumbulu topa we peremoya? ¹⁸ Enonga mongo komuma angimo nalo eno paa naa kanoko naa pimeleya? Eno oi tero kano uluma kape paa naa liko manjirimeleya? ¹⁹ Nani imbo 5,000 bret kite pakera pike lepo tiru wali, enoni basket ambe tepanga punduko neripi nongolio tiye koloringima tiltiko liko peko tiringiya?” nimu.

Aku wali, ungu pundu toko ningei, “Ki yupokonga peko tirimulu,” ningi.

²⁰ Jisasini nimbei, “Aku paa nimelemunga, kelepo nani bret kite yupoko pakera imbo 4,000 pike ltenderu wali, aku enoni basket ambe tepanga waye kere nongolio punduku neripi tiye koloringima tiltiko liko peko tiringiya?” nimbe Jisasini aku tepa walipe pilerimu.

Enoni topondoko ningei, “Kite yupoko pakera nginga tiltiko peko tirimulu,” ningi.

²¹ Jisasini eno walipe pilipelie nimbei, “Kinye kape wamongo naa liko manjirimeleya?” nimu.

Jisasini mongo akuli iye te tepa koinjo ltimu

²² Jisas kinye yunge kitipi kanoli iye kanoma Betsaida nimbe kombu tenga wendo oringi wali, imbomareni Jisas yu molorumuna iye mongo akuli te meko oringi. Aku wali Jisas yundo ki pala noindiwi ningo konge teringi. ²³ Kano teko ningi wali, Jisasini iye mongo akuli kanomu ulke kombu akuna ki ambolopa meli tawendo purumu. Iye kanomunga mongona olkambe topa kandopalie, iyemunga ki pala noipelie kinye iyemu walipe pilipelie nimbei, “Kinye melte kanoko imbi tiri-noya?” nimu.

²⁴ Iye kanomuni nendo tipe kanopalie nimbei, “Paa nino, na imboma andoko purumelena kando nalo, aku imboma unjo mele moromele,” nimu.

²⁵ Kano tepa nimu kinye, Jisasini altopala iye-munga mongona ki pala noindirimu. Kano wali, mongo makilipe oi kanorumu mele iye kanomuni melema pali kanopa imbi tirimu. ²⁶ Aku terimu kinye, Jisasini iye kanomundo nimbei, “Nu ulk-endo puwi. Nalo mepo wendo ondu kano kombuna molonge imbomando nu kinye temo ulumu oi ningo naa tiwi,” nimu.

Pitani Jisas yu Goteni imboma nokopa kondombalo nimbe lipe mundurumu iyemu nimbelie nimu

²⁷ Altoko Jisas kinye yunge kitipi kanoli iyema Sisaria Filipai nimbe kombu te lerimumunga kulekule ulke kombu lerimumunga pungei puringi. Aku pungo molko aulkena Jisasini yunge kitipi kanoli iyema walipe pilipelie nimbei, “Imbomani na nari nimeleya?” nimu.

²⁸ Enoni topondoko ningei, “Mareni nu Jon Imbo No Ltindili makilinio nimele. Mareni nu Elaija yando orunu nimele. Mareni nu Gotenga ungu nimbe mundulimu oi ningo tiringi profet iye te kelko makilko wendo orunu nimele,” ningi.

²⁹ Pilipelie Jisasini eno walipe pilipelie nimbei, “Kinye enoni na nari konopu ltemeleya?” nimu.

Pitani nimbei, “Nu Mesaia, nu Goteni imboma nokopa kondombalo iye te lipo mundumbo nimbe kanopa ltimu iye Kraist,” nimu.

³⁰ Kano tepa nimu wali, Jisasini yunge kitipi kanoli iyemando enge nimbe nimbei, “Da ungumu imbo tendo anjo naa ningo tieio,” nimu.

Jisas Yu kolopolio makilimbo nimu

³¹ Aku tepa nimbelie wali, Jisasini yunge kitipi kanoli iye kanoma pulu polopa ungu mane tipelie nimbei, “Iyemunga Malo, na mindili awilimu nombo. Tapu iyema kinye, Gote popo tondoli iye nokolima kinye, mane ungu pimele ungu imbo iyemani peya na umbulu tinge. Na toko kondonge, nalo wali yupoko ombo pumbelo wali na makilipo koinjo molombo,” nimu. ³² I yunge tendenge ulumu pilinge mele yunge kitipi kanoli iyema mona nimbe tirimu. Aku wali, Pitani Jisas yu meli aulke kulendo pumbelie iri tombai lipe anjirimu.

³³ Nalo Jisasini yunge kitipi kanoli iyema topele topa kanopalie kinye, Pita kano iri topa nimbei, “Nu Satan, nanga umbulkondo ongo puwi. Nunge liko manjiko nino ungumu Gotenga ungu molo, nalo mai kombu iyemanga ungumu nino,” nimu.

³⁴ Kano tepa nimbelie wali, Jisasini yunge kitipi kanoli iyema kinye we imbo kanoma yu angilerimuna waio nimbelie nimbei, “Imbo te na kinye onio lemo, aku yunge konopu mandopa ltemo uluma umbulu tipelie unjo polopeyana kolombonje lepamo nimbe yunge unjo polopeyamu mepa na omba lombilimbelo.

³⁵ Imbo teni yunge mai kombuna mololi ulumu yando limbei temo lemo, aku yunge mulu kombuna molopa kondoli ulumu tepa ltembalo, nalo imbo teni na kinye nanga ungu tukumemu nimbe tilipe andopalie kolomo lemo, aku yunge mulu kombuna molopa kondoli ulumu kanopa limbelo. ³⁶⁻³⁷ Pileio! Imbo teni mele paa awini noipe kamako lembalo nalo kolopalie wali Goteni yu tipe kombuna pupili nimo lemo, kelepa ambe teli kongi tumilimuni yunge molopa kondoli ulu pulumu polo tepa yando limbeloya? Aku tepa melemani pali kape manda yando polo tepa naa limbelo. ³⁸ Akumunga kinye imbo keripulure moromele. Imbo teni imbomanga kumbekereena angilipelie imbo kerima pipili kolopalie Jisas nanga iye awili molo nimbe nanga ungu tukumemu umbulu timbelo lemo, na Iyemunga Malo nanga Ara Gotenga engema ambolopolio mulu kombuna kongono iye kake teli enselema kinye yando ombo wali aku tepa nimbelo iyemundo nani nu nanga iyere molo nimbo,” nimu.

9

¹ Aku ungu nilipe pumbelie wali, yunge kitipi kanoli iyemandu nimbei, “Nani enondo paimbonio. Eno i angimele imbomanga mare oi naa kololi

we molkolio Gotenga imboma nokoromo ulumunga enge awilimu wendo ombalona kanonge,” nimu.

Jisasinga kangu au nimu

² Altopa wali kite talo pakera omba pupili, Jisasi Pita, Jems kinye Jon poku lipe waye mulu kembo awili tenga meli pala purumu. Enongano molko kanoringi wali, Jisasinga kangina ulu te lupe terimu. ³ Yunge wale pakoli pakorumu kanoma mini mana tepa kake tepa wendo orumu. Aku kake terimumu, ya mai kombuna mainye imbo teni kulumie toko kake tendenge mele kape molo. ⁴ Kano wali, kitipi kanoli iye kano pokoni kanoringi wali, Elaija kinye Moses talo Jisas kinye ungu ningo angileringili.

⁵⁻⁶ Kano teringi ulu kanokolio wali, Pita yu kinye yunge waye moloringi iye talo eno mini lteringi kinye niwi ungumu maa torumu wali, Pitani Jisasi nimbei, “Nanga Iye Awili, lino ina molomolo aku penga. Linoni ulke takai yupoko takamili, te nunge, te Mosesinga, te Elaijanga,” nimu.

⁷ Kano wali orumuna maa torumuna piru nimbe kupe te wendo ombalie, iye kano poku lipe aku torumu wali ungu te kupena wendo omba nimbei, “Imu lemo Nanga malo. Nani yu konopu monoro. Yunge nimbelo ungumu pileio,” nimu.

⁸ Kano wali kupemu purumuna maa torumu kinye kitipi kanoli iye kano pokoni kulekule kanoringi wali imbo te lupe naa kanoringi. Nalo Jisas kau eno kinye angilerimuna kanoringi.

⁹ Kelko mulu kembo kanona mainye ongei oringi wali Jisasi yunge kitipi kanoli iye

pokondo enge nimbe nimbei, “Eno kanonge ulumu, imbo tendo anjo naa ningo tieio. Nalo altopo na Iyemunga Malo kolopolio makilimbo, aku wali pele ningo tieio,” nimu. ¹⁰ Aku wali iye kano poko yunge nimu ungumu ee ningo pilko lombileringi. Nalo enonga nendo yando ungu walipe pileli tenga toropo tongei liko anjikolio ningei, “Kolopo makilimbo nimo ungumu ambele ulumundo nimonje,” ningi.

¹¹ Aku teko ningolio kinye, Jisas waliko pilkolio ningei, “Ambe telka mane ungu pimele ungu imbo iyemani Elaija kumbe lepa ombalo, Gotenga malo akilio lepa ombalo ningiya?” ningi.

¹² Jisasini topondopa nimbei, “Paimbo, Elaija kumbe lepa omba nanga uluma pali tumbi tipe noimbeindo ombalo nimele. Nalo liko manjeio! Na Iyemunga Malo mindili pulumu nombo kinye Israel imbomani na umbulu tinge unguma ambe telka oi toko panjiringiya? ¹³ Nani enondo paimbo nio, iyemuni Gotenga nimbe munduli ungu nimu iye Elaija none tepa oi orumu. Oi bukuna toko panjiringi mele, imbomani yu mindili liko tiko temolo konopu leringi uluma teringi,” nimu.

Jisasini kuro keru wangoli ungulumu tepa koinjo ltimu

¹⁴ Jisas kinye yunge kitipi kanoli iye kano poko mulu kembona mainye ongo kanoringi wali imbo pulumuni Jisas yunge yando mondopa purumu kitipi kanoli iye kanoma liko makai tendeko angileringi. Mane ungu pimele ungu imbo iyemareni yunge kitipi kanoli iyema kinye ungu melenale teko angileringina kanoringi. ¹⁵ Aku imbomani

Jisas kanokolio wali mini ltekolio mu ningo Jisas yu angilerimuna ongo yu panjiko ltingi.

¹⁶ Kano wali Jisas yunge kitipi kanoli iyemando nimbei, “Eno ambe telka mane ungu pimele ungu imbo iyema kinye ungu melenale teremeleya,” nimu.

¹⁷ Imbo pulumu angileringimanga iye te angilipelie Jisasindo nimbei, “Ungu imbo iyemuya, nani nanga malo ungulumu kuro keru wangorumu wali ungulumu ungu naa nimo akumu nuni teko koinjo ltindeni nimbo mepo oro.

¹⁸ Wali mare, kuro kerimuni ungulumu ambolopa lipe yu maina mainye mikiripe mundurumo. Aku teremo kinye ungulumu apupu talo topa lipe ai polopa ungu nengerepu ltimu. Aku teremo wali, ungulumu yunge kangimu undukana tondolo lipe, lipe enge tirimo. Nunge kitipi kanoli iyema walipo pilipolio kuro kerimu makoroko mundeio nindu, nalo aku iyemani manda naa tendenge,” nimu.

¹⁹ Kano tepa nimu wali, Jisasini imbomando iri topa nimbei, “Eno imbo ipuki alaye naa pelima, ambe tepa walinga na eno kinye molopo eno enge tiemboi ningo teremeleya! Ungulumu meko waio,” nimu.

²⁰ Ungulumu Jisas molorumuna meko oringi. Kuro kerimuni Jisas yu kanopa nendo lepalié wali, ungu kanomu topa konopu naa ltenderimu. Aku kinye maina mainye pindu nimbelié nimumuni kerena apupu topa pewe torumu.

²¹ Jisasini aku ulu kanopalie wali, ungulumunga lapando walipe pilipelie nimbei, “Tewali i ulumu pulu polorumuya?” nimu.

Lapani ungu pundu topa nimbei, “Aya! Oi bakulu kelo wali pulu polopa terimu. ²² Wali awini ungulumu topa tipena tuku kalopa nomanga topa tuku mundupelie topa kondombai teremo. Nalo, nuni ulte manda tenio lemo, lino kondo kolko tapowi,” nimu.

²³ Jisasini lapando nimbei, “Manda tembonje ni-noya? Imbo ipuki timbelomuni ulu palima manda tembalu,” nimu.

²⁴ Aku ungumu nimbe nendo lerimu wali, lapani enge nimbelie nimbei, “Na ipuki tiembo! Ipuki tiro ulumu teko enge tindiwi,” nimu.

²⁵ Imbo pulumu eke lepa meliko nondoko nondoko oringina kanopalie wali Jisasini kuro kerimu iri topa nimbei, “Nu komu tili ungu naa nili kuromu, nani nundo nio, ungulumunga wendo ongo pa. Altoko yu wangoko naa molowi,” nimu.

²⁶ Pilipelie kuro kerimuni are kerire nimbelie ungulumu keru tepa topalie wendo orumu. Kano terimu wali ungulumu maina mainye imbo ono melemu lerimuna kanokolio imbo palini ningei, “Yu kolomo,” ningi. ²⁷ Nalo Jisasini yunge ki ambolopalie ungulumu tapopa ola ltimu wali ungulu kanomu ola angilerimu.

²⁸ Altopa Jisas ulkendo purumu wali yunge kitipti kanoli iyemani Jisas kinye enongano molko waliko pilkolio ningei, “Ambe telka linoni kuro kerimu makoropo naa mundurumoloya?” ningi.

²⁹ Jisasini topondopa nimbei, “Aku melemu Gote kinye konge tengemuni kau makoroko mundunge,” nimu.

Jisasini Yu kolopolio makilimbo nimu ungumu altopala nimu

³⁰ Jisas kinye yunge kitipi kanoli iye kanoma aku kombumu tiye kolko Galili nimbe kombu tenga tuku puringi. Imbo teni yu molombai purumu kombumu naa kanongei konopu lepa pumbelie wali ³¹ Jisasini yunge kitipi kanoli iyema kau ungu mane tipelie nimbei, “Na Iyemunga Malo opa pule iyemanga kindo tinge. Aku wali, aku iyemani na tongena kolopolio nalo wali yupoko tipemunga makilipo koinjo molombo,” nimu.

³² Nalo yunge nimu ungu pilko tundukolio naa liko manjiringi. Aku tekolio, yu altoko nendo waliko piliwinga, eno pipili koloringi.

Nari paa iye kamako molombaloya ningi

³³ Jisas kinye yunge kitipi kanoli iye kanoma Kaperneam kombu wendo oringi. Akuna yunge ulke tuku pungo molkolio Jisasini yunge kitipi kanoli iyema walipe pilipelie nimbei, “Eno aulke pulena ungu ambelemunga ungu melenale teliko ongeya?” nimu. ³⁴ Nalo enoni nari kamako molombaloya ningo ungu mele nale teliko ongolio Jiasinga walipe pilerimu ungumu pilkolio ungu naa ningi.

³⁵ Kano wali, Jisas mainye molopalie yunge kitipi kanoli iye 12 kano pokondo waio nimbelie nimbei, “Imbo narireni yu kiyendo molamboi konopu lembalo, aku imbomu lemo yu peyalime molopalie imbo palinga kongono imbomu molopili,” nimu.

³⁶ Kanongei nimbe Jisas yuni bakulu kelo te lipelie eno angileringina angilipili nimu. Aku

bakulumu kangulupe lipelie yunge kitipi kanoli iyemando nimbei, ³⁷ “Imbo narireni nanga imbina bakulu kelo i teli te panjipe limo lemo, aku na panjipe ltimo. Imbo narireni na panjipe limo lemo, aku na kau panjipe naa ltimo nalo na lipe mundurumu iye awilimu kape ilto waye panjipe ltimo,” nimu.

Jisasini imbo teni lino kinye opa pule naa tomo lemo da imbomu linonga nimu

³⁸ Aku tepa nimu wali, Jononi Jisasindo nimbei, “Ungu imbo iyemuya, linoni iye teni Jisas nunge imbina kuro kerima makoropa mundurumuna kanomolo. Aku wali, aku iyemu lino kinye tapu topa naa andorumu akumunga linoni aku tereno ulumu kelewi nimbo, molo nimolo,” nimu.

³⁹ Aku tepa nimu wali, Jisasini nimbei, “Enoni aku iyemundo molo ningo kelewi ungu naa neio. Imbo teni nanga imbina ulu wengendeli te tepalie, altopa nanga ungu kerima naa nindimbelo. ⁴⁰ Pileio! Imbo te lino kinye opa pule naa tombalomu lemo, aku linonga imbomu. ⁴¹ Nani enondo ungu kamukumu nio. Imbo teni eno nanga imboma molonge ulu kanopalie wali nanga imbina no kolopa timo lemo paimbo aku imbomunga tembalo ulumu pundu topa Goteni mele tipe kalolimulu awilimu timbelona limbelo,” nimu.

Jisasini imbo teni yunge imboma teko mainye naa mundeio nimu

⁴² “Imbo teni na ipuki tirimo bakulu kelo teni ulu kerima tepili nimbe toperope timo lemo aku ulu oi naa teli yunge nomina kou muluwele kangore moko tokolio nomu kutana toko mainye

mundunge, aku paa penga. ⁴³ Nunge kimuni ulu pulu keru te tenio lemo aku tembalo kimu karu leko ltewi. Ki kalalendumu angili nu koinjo mololi ulumu linio lemo aku penga. Nalo ki peya talo angili tipe kombuna punio lemo, aku paa keru lepamo. ⁴⁴ Neya aku tipe kombuna tuku korowa imbo noromelema naa koromele. Aku tipe imbo noromomu kape walite naa kumburumo. ⁴⁵ Nunge kimbomuni ulu pulu keru te tenio lemo, aku tembalo kimbomu karu leko ltewi. Nu kimbo ekondo kalalendo angili koinjo mololi ulumu linio lemo, aku penga lepamo. Nalo kimbo peya talo angili nu tipe kombuna toko mundunge lemo, aku paa keru lepamo. ⁴⁶ Neya aku tipe kombuna tuku korowa imbo noromelema naa koromele. Aku tipe imbo noromomu kape walite naa kumburumo. ⁴⁷ Nunge mongomuni ulu pulu keru te tenio lemo, aku tembalo mongomu akuko ltewi. Gotenga molopa kondoli kombu mongo tendekumu kau angilipili tuku punio lemo, aku penga lepamo. Nalo mongo peya talo angili tipe kombuna toko mundunge lemo, aku paa keru. ⁴⁸ Neya aku tipe kombuna tuku korowa imbo noromelema naa koromele. Aku tipe imbo noromomu kape walite naa kumburumo.

⁴⁹ Imbomani Gote popo toko kaltomele melema tingeindo Goteni langi kake telima kanopili ningo api kuta mundukolio tirimele. Api kuta mele tipeni imbo pali molongena wendo ombalo.

⁵⁰ Kutamu penga, nalo yu tingo naa temo lemo tingo tepili ningo ulu te manda terelemele? Eno api kuta mele tingo tepili molkolio enonga imunana konopu tendekuna pupili taka liko molaio,”

nimu.

10

Iyemuni ambo lipe lteli ungumu

¹ Jisas aku kombumu tiye kolopa Judia kombu pumbelie Jordan no lembulupe purumu. Aku wali, imbo pulumu kano tekola Jisas yu molorumuna oringi. Aku oringi kinye Jisas yunge oi teli ulumu lepalie, kano tepala imboma ungu mane tirimu.

² Kano tepa molorumu kinye Farisi ningo manga pupu te yu molorumuna ongolio yu manda manjiko pilingei ungu te waliko pilkolio ningei, “Linonga mane ungumuni iye teni yunge ambomu makoropili nimbe aku ulumu ee nimonje molo manda naa tembaloya?” ningi.

³ Jisasini ungu pundu topalie nimbei, “Aku tepa ulumunga, Mosesini eno oi mane ungu ambelemu tirimuya?” nimu.

⁴ Enoni ningei, “Iye te yunge ambo tiye kolomboi konopu lembalo akumuni lemo ambo tiye kolto nimbe pipia te topalie kinye yunge ambomu wendo manda makoropa mundupili nimbe, Mosesini ee nimu,” ningi.

⁵ Jisasini topondopa nimbei, “Eno ungu tukumemu naa pilko lombileringi kinye eno ungu imbo tondombai perepa kelepalie Mosesini aku mane ungu enonga nindipe tondorumumu.

⁶ Nalo oi kiyendo pulu polopa melema tepa wamorumu aku waina kinye Gotenga ungumuni nimbei,

Ambo iye talo tepa wamorumu, *(Stt 1:27)*
nimbe ⁷ kelepala Gotenga ungumuni nimbei,

I ungu pulumunga iyemuni yunge lapa anumu talo tiye kolopalie omenu ambomu kinye tenge timbelo. ⁸ Aku tengele ulumuni imbo talo kangi tendekumu mele apuwe lengele, *(Stt 2:24)*

nimo. Imunga imbo talo ningo molko naa pungele nalo imbo tendekumu none teko molko pungele. ⁹ Akumunga Goteni lipe popo tirimo ulumu imbo teni lupe lupe pupili naa neio,” nimu.

¹⁰ Altoko ulkendo pungolio wali, Jisas yunge kitipi kanoli iyemani i nimu kano ungumu ambe tepaya ningo Jisas yundo waliko pileringi. ¹¹ Aku wali, Jisasini topondopa nimbei, “Iye teni yunge ambomu makoropa mundupelie, kelepa ambo te lupe limo lemo, aku tembalo ulumuni yunge oi ambomu molopili altopa yuni lupe ambo wapu langi noli ulumu tembalo. ¹² Aku tepa mele kala, ambo teni yunge omenu iyemu tiye kolopalie kelepa iye te lupe pumo lemo, aku tembalo ulumuni yunge oi iyemu molopili yu iye wapu langi noli ulumu tembalo,” nimu.

Jisasini bakulu keloma mane ungu tirimu

¹³ Altopa walite imbomareni enonga bakuluma Jisasini ki pala noindipe mane ungu tipili ningo Jisas yu molorumuna meko ongei oringi, nalo yunge kitipi kanoli iyemani imbo kanoma iri toringi. ¹⁴ Aku teringi ulumu Jisasini kanopalie wali konopu naa mondorumu. Aku tepalie yunge kitipi kanoli iyemando nimbei, “Bakulu keloma anjo pipi naa tieio. Goteni imboma nokoromo ulumu da tepa bakulumanga ltemo akumunga na morona wangei neio. ¹⁵ Nani enondo ungu

paimbo nio. Imbo narireni Goteni imbo noko-romo ulumu bakulu mele naa limo lemo, aku imbomu yu Gotenga nokopa moromo kombuna manda naa pumbelo,” nimu. ¹⁶ Aku tepa nimbelie wali, Jisas yuni bakulu kanoma kangulupe lipelie ki pala noindipelie bakulu kanoma mane ungu tirimu.

Jisas purumu wali kelo iye kamakore orumu

¹⁷ Jisas pumbei purumu wali, iye te mu nimbe ombalie yunge kumbekerena komongo topa pondorumu. Aku tepalie, Jisasindo walipe pilipelie nimbei, “Ungu imbo iye pengamu, ulu pulu paa ambelemu nani tepolio wali, koinjo molopa kau puli ulumu limboya?” nimu.

¹⁸ Jisasini ungu pundu topa nimbei, “Ambe telka nuni na iye pengamu ninoya? Imbo te paa penga molo, nalo Gote tendekumu yu kau pengamu. ¹⁹ Nu Gotenga mane unguma pino kano, akuma i tepa: Nu imbo te toko naa kondowi. Nu ambo iye kinye wapu langi naa nowi. Nu wapu naa nowi. Nuni imbo te kot kolo tondoko naa tendewi. Nu imbo te kolo toko tiko yunge noimbelo melema wapu naa liwi. Nunge aminye lanie talonga imbi ningo pala munduko ningele ungumu tenge piliwi,” nimu.

²⁰ Pilipelie, iye kanomuni nimbei, “Ungu imbo iyemu, na oi bakulu kelo wali, aku mane unguma pali lombilipo oru,” nimu.

²¹ Kano tepa nimu wali, Jisasini iye kanomu kanopa konopu mondopalie nimbei, “Nu i ulu tendekumu kau oi naa teli. Nu pungolio kinye nunge noirino melema pali yolo liwi. Aku yolo likolio kou linioma imbo koropa nolima tiwi. Aku tenio

ulumuni nu mulu kombuna mele kamako ltemo palima lieni. Da ulu tekolio, na ongo lombiliwi,” nimu.

²² I nimu ungumu kano iyemuni pilipelie wali, yu tapa lepa mai kanorumu. Aku tepalie konopu keru lepa ulkendo yu purumu. Ambe telka, yu mele paa awini noipe kamako lerimu.

²³ Aku terimu wali, Jisasini yunge kitipi kanoli iyema kanopalie nimbei, “Gote iye nomi kingimu molopa nokoromo kombuna tukundo pungeindo imbo kamakoma pungeindo paa perenge!” nimu.

²⁴ I nimu ungu pilkolio yunge kitipi kanoli iyema mini wale lteringi. Nalo Jisasini altopala nimbei, “Gote iye nomi kingimu molopa nokoromo kombuna tukundo pungeindo imbo kamakoma pungeindo paa perenge. ²⁵ Kongi kamelemu paa awili walipe kale aulkena anjikondo manda naa purumo. Aku tepa mele imbo kamakomu Goteni imboma nokoromo kombuna pungeindo paa perenge,” nimu.

²⁶ Aku nimu ungumu pilkolio yunge kitipi kanoli iyema mini ltekolio araya ningi. Aku tekolio enongano nendo yando ningei, “Aku lemope, Goteni nari paa tepa limbelonje?” ningi.

²⁷ Aku wali, Jisasini iye kanoma kanopalie nimbei, “Imbo imbomani i ulumu manda naa tenge nalo Gote kinye aku tepa molo. Goteni ulu palima manda teremo,” nimu.

²⁸ Kano tepa nimu wali Pitani Jisasindo nimbei, “Nu piliwi, lino nu lombilimili nimbolio melema pali tiye kolorumulu,” nimu.

²⁹ Jisasini topondopa nimbei, “Nani nundo paimbo nio. Imbo teni na konopu mondopa

nanga kongono tendembai yunge ulke, molo angenupili kemulupili, molo lapali anupili, molo yunge bakuluma, molo poinye mai melema mola mola lepili ombalo imbomu lemo, ³⁰ kinye i wai ltemomunga mele paa pulumu limbelo. Aku imbomu yu lemo, ulke kape, angenupili kemulupili anupili kape, ambo kango bakulu kinye poinye mai kape, mele paa pulumu ola mandopa limbelo. Aku tepalie, i walimunga umbuni meko mindili noli uluma kape limbelo. Altopa wai yando ombalomunga imbo akumu yu koinjo molopa kau puli ulumu limbelo. ³¹ Nalo imbo awini kinye kumbe ltemelema akilio lenge. Kinye akilio ltemelema kumbe lenge.”

Jisas yu kolombo nimbe altopala nimu

³² Jerusalem kombu olando pungei pungolio wali, yunge kitipi kanoli iyema Jisas yunge umbulu umbulu akilio leko ongolio wali eno mini lteringi. Kano wali, we imbo akilio akilio lombilingi imbomani pipili kolkolio oringi. Aku wali, Jisasini yunge kitipi kanoli iyema aulke kulendo meli pumbelie yu kinye wendo ombalo unguma altopala nimbetipelie ³³ nimbei, “Eno pileio. Kinye lino Jerusalem kombu pumili purumolo, akuna lemo Iyemunga Malo Gote popo tondoli iye awilima kinye mane ungu imbo iyemanga kindo tinge. Aku wali, aku iyemani yu kot tendekolio kinye kolopili ninge aku tekolio imbo tawendomanga kindo tinge. ³⁴ Aku imbomani yu ungu taka tondoko, olkambe toko kandoko mapu tokolio toko kondonge nalo wali yupoko tipemunga yu makilipelie koinjo molombalo,” nimu.

Jems kinye Jon taloni Jisasindo elonga ulu te tendewi ningili

³⁵ Kano wali, Sebedinga malo Jems kinye Jon talo Jisas yu molorumuna ongolio kumbe lepo molambili konopu lepolio Jisasindo ningilindo, “Ungu imbo iyemu, iltonga ulu te walipo pilimbolo tendani konopu lepolio orombolo,” ningili.

³⁶ Jisasini walipe pilipelie nimbei, “Nani elonga ulu ambelemu tendamboi ningolio nimbeleya?” nimu.

³⁷ Eloni topondoko ningili, “Nu paa au ningo kondoko polo wengendelina nunge engemani kombu nokoko molonio wali, ilto te nunge imbo kindo mondoko te nunge koya kindo mondani,” ningili.

³⁸ I teko ningili wali, Jisasini iye kano talondo nimbei, “Elonga waliko piltimbele ungumu elo naa liko manjikolio nimbele. Na no mingi kombili telimu paa nomboi teromu, elo manda nongeleya? Imbomani na umbuni liko tingemu manda membo nalo elo aku ulu tenge wali paa manda mengeleya?” nimu.

³⁹ Aku tepa nimu wali, kano iye taloni ungu pundu i teko toringili, “Aku nino uluma manda tembolo,” ningili.

Aku wali, Jisasini iye kano talondo nimbei, “Paa nimbele! Na no mingi kombili teli nomboi teromu eloni paa nongele. Imbomani na umbuni liko tingemu manda membo akumu elo kape umbuni aku teko liko tingema manda mengele. ⁴⁰ Nalo nani nanga imbo kindo kape koya kindo kape molangili manda naa nio. Aku kombu talo Goteni

yunge tumbi tipe noindirimo imbomanga timbelo,” nimu.

⁴¹ Aku ningili ungumu Jisas yunge we kitipi kanoli iye 10 kano pokoni pilkolio wali, Jems Jon talo kinye mumindili koloringi. ⁴² Aku wali, Jisasini yu molorumuna waio nimbelie nimbei, “Imbo tawendomanga kombu meli iye awilimani enonga olo kele tokolio we imbo keru pengama kambulko embambo tiko eno windina pala moromele. Aku iyemanga maindo iye pinyewe moromelemanu kape enonga olo kele tokolio imbo keru pengama liko maindo mundukolio eno winjiko moromele. Aku teremele uluma enoni liko manjirimele.

⁴³ Aku ulu paa manda naa teaio. Nalo imbo narire enonga imunana yu awili molambo konopu lembalo, da imbomu yu enonga kongono kendemande iyemu molopili.

⁴⁴ Aku mele enonga imunana imbo te kiyendo molombo konopu lembalomu lemo, yu enonga palinga kongono kendemande iyemu molopili.

⁴⁵ Liko manjeio! Paimbo, Iyemunga Malo maina mainye ombalie wali imbomani yunge kongono tendangei nimbe naa orumu nalo imboma tapopa kongono tendepa imbo awini tukundo limbei kolo wangopo kolombo nimbe orumu,” nimu.

Jisasini Bartimeus nimbe mongo lili iye tenga mongo makintirimu

⁴⁶ Jisas kinye yunge kitipi kanoli iyema Jeriko ningo kombu tenga wendo oringi. Altoko Jisas kinye yunge kitipi kanoli iyema kinye we imbo pulumu peya aku kombumu tiye kolko anjikondo

pungei puringi wali, melema tieio nimbe ki olo lepa teremo iye mongo lili te awili aulke kulendona molorumu. Aku iyemunga imbi Bartimeus, yu Timeus nimbe iye tenga malo. ⁴⁷ Jisas Nasaret kombu iyemu omba pumbe nimuna pilerimu. Aku wali, iye kanomuni pulu mondopa alako topa nimbei, “Jisas nu Devitinga kolepa, na kondokolowi,” nimu.

⁴⁸ Aku tepa nimu wali, imbo pulumuni yu pai ningo likolio, yu taka liko molowi ningi. Nalo aku teko ningi kape alako paa lakopa topalie nimbei, “Nu Devitinga kolepa, na kondokolowi,” nimu.

⁴⁹ Pilipelie Jisas angilipe nimbei, “Andi mongo lili iyemu opili neio!” nimu.

Aku wali, iye mongo lili kanomu alako tokolio ningei, “Nu konopu toimbo topili kani, nu tonokolkolmakilkono owi nimo kani ongo puwi!” ningi. ⁵⁰ Iye mongo lili kanomuni yunge komoku palu mele maminye pakorumumu darenga kulendo kulupe anjo mundupe yu kano walitikale puke topa ola angilipe Jisas yu angilerimuna orumu.

⁵¹ Kano wali, Jisasini yu walipe pilipelie nimbei, “Nani nunge paa ambele ulumu tendamboi ningo ninoya?” nimu.

Iye mongo lili kanomuni nimbei, “Ungu imbo iyemu, na mongomuni melema kanopa imbi tiemboi konopu lteo,” nimu.

⁵² Jisasini nimbei, “Puwi. Nunge ipukimuni nu tepa koinjo ltimo,” nimu. Walitikale kau iye kanomu melema kanopa imbi tirimu. Aku tepalie, Jisas purumu aulkena lombili akilio lerimu.

11

Jisas king mele Jerusalem kombu tuku purumu

¹ Jisas kinye yunge kitipi kanoli iyema Jerusalem kombu nondoko onge wali Oliv nimbe mulu kembo nondopa ltemo Betfage kinye Betani kombu talonga wendo oringi. Akuna Jisasini yunge kitipi kanoli iye talo yunge kumbe lepa palio nimbelie tipe mundupelie ² nimbei, “Neya ulke kombu kandombelena pungo nendo lekolio kongi donki kokele imboni kape oi naa molopa andoli te ka teli pembalona kanongele. Aku kongimu ka poikoliope na angio ina altoko yando meko walio. ³ Nalo imbo teni elo da ulu ambe telka terembeleya nimo lemo, aku imbomundo ningili ‘Iltonga Iye Awilimuni yu donkimuni mepili nimbe altopa walitikale da tipe yando mundumbelo,’ nelio,” nimu.

⁴ Nimu kano mele kitipi kanoli iye kano taloni pungolo kongi donki kokele te aulke kulendo ulke kerepulurenga ka tepa perimuna kanoringili. Kano iye taloni kongi donki kanomu ka poiko angilingili kinye ⁵ imbo mare akuna angilingi-manu waliko pilkolio ningei, “Andi kongimu ka poirimbele, aku ambe telka terembeleya?” ningi.

⁶ Kano teko ningi wali iye kano taloni Jisasini nimu kano mele aku teko ungu pundu toringili. Aku wali iye kanomani iye talo pangili tiye koloringi. ⁷ Iye kano taloni kongi donkimu Jisas angilerimuna meko ongolio elonga ola wale pakolima kongi donkimunga umbuluna kulko pala noindiringili. Aku wali Jisas ola pumbe

molorumu. ⁸ Neya aku wali, Jisas yu kongi donkina molopa opili ningolio imbo pulumuni enonga ola wale pakolima aulkena mainye kumbe leko pawembo toliko puringi. Nalo aku wali, mareni kulekule poinye lerimumanga unjo koma langoko likolio gomo pukuko aulkena kumbe leko pawembo toliko puringi. ⁹ Aku teringi wali imbo kumbe leko puringima kinye imbo akilio leko lombilingimani tono kolko alako toko ningei, “Gotenga imbi kapi neio!

Goteni iye awilimunga imbina oromo iyemu nokopa kondopili!

¹⁰ Linonga kaue Devitinga kalopa ltimu iye nomi king kombu nokombalo iyemu, Goteni yu nokopa kondopili!

Linoni Gote kapi nemili,” ningi.

¹¹ Jisas kano Jerusalem kombu tuku pumbelie Gotenga Ulke Tempelena purumu. Akuna tuku pumbelie tuku lerimu melema pali tiyomaye lipe kanorumu. Nalo kombu ipo lembai terimu wali yunge kitipi kanoli iye ¹² kano poko kinye Betani kombundo altoko puringi.

Jisasini unjo mongo naa torumumu kolopili nimu

¹² Otilikondo Betani kombu tiye kolko puringi wali Jisas engele kolorumu. ¹³ Aku wali, tule tepa weltenga fik nimbe unjo te mongo topalie gomo meremo mele aku tepa gomo mepa angilerimuna kanorumu. Jisas kano unjo mongo te peremonje nimbe lipe nombai purumu. Nalo unjo puluna omba kanorumu wali, unjomu yu gomo kau mepa

angilerimu lemo. Ambe telka unjo mongo toromo waimu neya aku wali molo. ¹⁴ Kano wali Jisasini unjomundo nimbei, “Nunge mongo toniomu imbo teni altoko paa naa nopili,” nimu. Aku tepa nimu ungumu yunge kitipi kanoli iyemani pileringi.

Jisasini Gotenga ulke tempelena melema tarepo toringi imboma makoropa tawendo mundurumu

¹⁵ Jisas kinye yunge kitipi kanoli iye kanoma Jerusalem kombu wendo oringi wali Jisasini Gotenga tempel ulke papena tuku pumbelie kinye melema tarepo toko topo toko moloringi imboma pali topa makoropa pena pena mundurumu. Aku tepalie yuni kou alowamalowa teringi imbomanga poloma kinye kera imili maket teringi poloma lipa topele tondorumu. ¹⁶ Aku tepalie imbo tukundo tawendo teringimani Gotenga ulke tempelena melte meko welkondo yalkondo teangei ungu naa nimu. ¹⁷ Aku wali yuni imbomando mane tipelie nimbei, “Gotenga oi ungumunga i tepa nimbe peremo. Goteni nimbei,

Nanga ulkemu imbi tikolio lemo kombu palinga imbomanga konge teremele ulkemu ninge,
(*Ais 56:7*)

nimo nalo enoni wapu iyemanga kou anga mele apuwe tirimele,” nimu.

¹⁸ Aku tepa nimu ungumu Gote popo tondoli iye awilima kinye mane pimele ungu imbo iyemani pilkolio Jisas yu toko kondongei aulke mare kororingi. Nalo imbo pali nombeya teko angileringimani yunge mane tirimu ungumu pilkolio

ereye ningo tono koloringina kanokolio yu pipili koloringi.

¹⁹ Altopa ipo lerimu wali Jisas kinye yunge kitipi kanoli iye kanoma Jerusalem kombu tiye kolko eno wendo puringi.

Unjo te pulu pulkonomanga peya kolopa ltimu lemo

²⁰ Otilikondo aulkena pungo molko kanoringi kinye fik nimbe kano unjomu mundo maindo maindo kololipe pumo. ²¹ Kano wali Pitani aku terimu ulumu lipe manjipelie Jisasindo nimbei, “Ungu imbo iyemu, kanowi! Nuni monda nopili ninio kano unjomu gomo oo lepa kolomo ltemo,” nimu.

²² Jisasini topondopa nimbei, “Eno Gote ipuki tieio. ²³ Nani enondo ungu tukumemu nio. Imbo narireni i mulumundo nimbei, nu makilko la tikolio nunu nomu kutana toko tuku munduwi nimbelie kinye yu konopu talo naa lembalo nalo yunge nimbelo ungumunga ipuki kau timo lemo, aku Goteni yunge nimbelo ulumu paa tendembalo. ²⁴ Akumunga nani enondo nio, mele ambele te konge ningo waliko pilingei wali, ipuki tikolio melemu oi lindu konopu leaio, aku tenge lemo, ambele mele te waliko pilinge aku melemu Goteni timbelo. ²⁵ Akumunga eno konge ningo ola angilingei wali, imbo te kinye konopu te ambo-longei lemo, aku ulumu tiye kondaio. Aku tenge wali enonga muluna moromo Lanieni enonga ulu alowa tengema tiye kondombalo. ²⁶ Nalo enoni imbo wemanga ulu alowama tiye naa kondonge lemo, aku enonga muluna moromo Lanieni

enonga tengе ulu alowama kape tiye naa kondombalo,” nimu.

Jisas nu narini enge damu tirimuna terenoya ningi

²⁷ Jisas kinye yunge kitipi kanoli kano iyema Jerusalem kombu altokola yando oringi. Aku wali Jisasini Gotenga Tempel ulke papena tuku pumbe andorumu wali Gote popo tondoli iye awilima kinye, mane ungu pimele ungu imbo iyema kinye, we tapu iyemani Jisas angilerimuna oringi. ²⁸ Jisas waliko pilkolio ningei, “Nu enge temu ambolko da uluma terenoya? Nu imbo narini da uluma teani nimbe imbimu tirimuya?” ningi.

²⁹ Jisasini topondopa nimbei, “Nani eno ungu tendekure kau walipo pilemboi. Aku ungumu pundu tonge lemo aku nani i ulu teromanga engemu tena ltionje aku enondo nimbo timbo. ³⁰ Jononi imbo no ltindirimu ulumu Goteni tewi nimuna terimunje molo imbo iyemani tewi ningi ulumu terimuya? Aku ungumu na kondo ningo ningo tieio,” nimu.

³¹ Iye kanoma enonga nendo yando toropo toko ningei, “Goteni tewi nimuna terimu nimolo lemo, aku yuni eno ambe telka Jon ipuki naa tiringiya nimbelo.

³² Nalo linoni imbo iyemani tewi ningina terimu nimolo lemo aku lino umbuni limolo lepamo,” ningi. Ambe telka imbo palini Jon Imbo No Ltindili yu paimbo Gotenga nimbe munduli ungu nili iyemu ningo liko manjirimele.

³³ Konopu talo lekolio wali Jisasindo ningei, “Lino naa lipo manjirimolo,” ningi.

Aku teko ningi wali Jisasini ne kano iyemando nimbei, “Aku lemo nani kape na enge temu ambolopolio i uluma tero aku ungumu eno naa nimbo timbo,” nimu.

12

Juda iye pinyewe kanoma pilenge nimbe wain poinye ungu kongolino lipe ungu nimu

¹ Aku ungu nimbelie wali Jisasini ungu kongolino te lipelie nimbei, “Iye teni wain poinye te panjirimu. Aku tepalie poinyemu undukana pape tepa okorumu. Poinyena tuku wain nowi lembalo wali kambulko ingiriko wain nomu wendo liko wain teangei nimbe muru te akupe noirimu. Da tepalie wali wapu iyemani wain mongo ongo wapu inie tonge nimbelie poinye tapu ulke te takorumu. Kano uluma tepa pora tipe noipelie wali, wain poinye kanomu yu kinye moke liko peya tuku moloringi kano iyemanga kindo tipe nokoko molangei nimbe yu kombu ponenge purumu. ² Altopa wain nowi lepa inie toromele waimu wendo orumu wali, poinye pulu iyemuni yunge poinyemu tapu teko nokaio nimu iyema moloringina yunge moke limbelo mele wain mongo mare inya toko tiengei nimbe yunge kongono iye te lipe mundurumu. ³ Nalo lipe mundurumu iyemu orumu wali poinye tapu teko nokoringi iyemani yu ambolko likolio koipeni pupu toko ulkendo we pupili ningi. ⁴ Kano teringi wali poinye pulu iyemuni yunge kongono iye te lupe altopala aku iyema moloringina lipe mundurumu. Nalo kano iyemani kongono iye lipe mundurumu kanomu ambolko liko

pinyewe imu tuku tiko paa keru toringi. ⁵ Aku teringi kape poinye pulu iye kanomuni yunge kongono iye te lupe altopala lipe mundurumu, nalo kano iyemu ambolko liko toko kondoringi. Kelepa yunge kongono iye pulumu aku tepala lipe mundurumu. Aku terimu wali, kano iyemani lipe mundurumu iyemanga mare koipeni paa kenjiko toringi, wema toko kondoringi.

⁶ Peyalimekondo iye tendekumu kau lipe mundumbelo mele molorumu. Aku iyemu lemo yunge marenu tendekumu. Yuni konopu paa lakopa mondorumu. Marenu peyalimekondo lipe mundupelie nimbei, 'Nanga malo oromo ningolio yunge nimbelo ungumu pilko tenge tiko marenu ulte naa tengei,' nimu.

⁷ Nalo yu kinye moke liko poinye nokoko moloringi iyemani yunge marenu orumuna kanokolio wali enongano nendo yando ningei, 'I poinye pulu iyemunga malo akilio poinye maima limbelo iyemu oromo kani yu topo kondamili waio. Aku tepolio yunge poinye maimu pali lino liemili,' ningi. ⁸ Aku teko langi ningolio, poinye pulu iyemunga marenu ambolko liko toko kondokolio wain poinyena toko wendo munduringi.

⁹ Aku ulu teringimunga poinye pulu iyemuni ambe tembaloya? Omba poinye tapu teko moromele iyema pali topa kondopalie poinyemu iye we marenga kindo timbelo. ¹⁰ Akumunga Gotenga oi topa panjirimu ungu karolomu eno kambu toko naa pimeleya? Aku ungumu i tepa, Ulke takoringi iyemani kanoko keru pilko toko lteringi kou akumu kelepa ulke timu mele

ulke enge tindili kou awili pengamu ltemo,

¹¹ Awilimuni aku ulumu terimu linoni kanopo paa
penga karomolo,” (Sng 118:22,23)
nimu.

¹² Jisasini iye pinyewema kongolino lipelie
nimu ungu liko manjikelio wali enoni yu ambolko
liko kot tendengei aulkere kororingi. Nalo imbo
pulumu angileringina kanokolio pipili kolkolio
Jisas yu tiye kolko eno puringi.

Jisas manda manjingei ungu te waltindiringi

¹³ Altopa walite Farisi ningo manga pupumunga
kinye King Herotenga talapena iyemareni Jisas
yuni ungu alowa tepa nimbelomanga yu ambolko
liengei ningolio Juda imbomanga iye pinyewe-
mani Jisas molorumuna liko munduringi. ¹⁴ Kano
iyema Jisas angilerimuna ongolio ningei, “Ungu
imbo iyemu, linoni lipo manjirimolo, nu iye tumbi
nilimu. Nuni imbomanga i teko tewi nimele
unguma ipuki tiko naa tono kondokolio Gotenga
ungu paimboma kau nino. Walite kolo naa
torono. Aku tekolio nuni imbo koropa noli ka-
makoma ningo kambu naa torono. Nalo nuni
Gotenga ungu paimbomu imbo iyema kinye pimo
mele tumbi tiko ningo tirino. Imunga linonga
mane ungumuni Rom kombu nokoli iyemunga
kou takis toko tieio nimonje naa nimoya? Molo
linoni aku gavmanemunga kou takis tamilinje
naa tamiliya? Aku ungumu lino tumbi tiko ningo
tiwi,” ningi.

¹⁵ Nalo Jisasini yu kili tiringi ungumu lipelie man-
jipelie iye kanomando ungu te nimbei, “Enoni na

ambe telka melu leko poingei teremeleya? Na kanamboi kani kou mongo te meko waio,” nimu.

¹⁶ Yu molorumuna kou mongo te meko oringi. Kano kou mongomu lipe kanopalie kinye iye kanomando walipe pilipelie nimbei, “I kou mongomunga tuku imbi naringamu kinye kumbekere naringamu moromoya?” nimu.

Enoni topondoko ningei, “Aku Sisaranga ltemo,” ningi.

¹⁷ Aku teko ningi wali Jisasini nimbei, “Aku lemope, Rom kombu nokoli iyemunga melemu lemo aku yunge tieio. Gotenga melemu lemo aku Gote yunge tieio,” nimu.

Yunge nimu ungu pilkolio wali iye kanoma mini lteringi.

Imbo kololima makilinge wali ambo iye ningo naa liko manjinge

¹⁸ Kano wali imbo kololima altoko naa makilinge nimele Sadyusi ningomanga pupu imbo maren i Jisas angilerimuna ongo ungu walipe pileli temeko ongolio Jisasindo ningei, ¹⁹ “Ungu imbo iyemu, Mosesini mane ungu te linonga i tepa tondorumu. Iye te kolombalo wali yunge omenu ambomu we molombalo nalo ambomu wangono pemo lemo, aku iye kolombalomunga angenumuni ambo waimu yu lipili nimu. Aku tepalie oi iye kololimunga bakuluma mendepili.

²⁰ Piliwi. Walite iye angenupili kite yupoko pakera moloringi. Iye komomu ambo lipelie bakulu naa meli yu kolorumu. ²¹ Kano terimu wali angenu iye tukunamuni ambo wai kanomu yu ltimu. Nalo kano iyemuni kape bakulu te naa meli yu

kolorumu. Aku wali kano tendeku ulumu an-genu iye yupoko tipemuni aku terimu nalo kano teko bakulu te naa meli yu kolorumu. ²² Aku kinye we kano angenupili mendepa mendepa kanomani waye aku teringi. Akumunga iye an-genupili kite yupoko pakera ni ambo tendekumu liko oringi. Aku tekolio, peyamani bakulu naa meli eno koloringi. Peyalimekondo ambomu yu kape kolorumula. ²³ Akumunga, kinye iye an-genupili kite yupoko pakera peyani ambo ten-dekumu liko oringi. Nalo altoko imbo kololima makilinge wai akumunga ne aku ambomu iye temunga paa omenu molombaloya?” ningi.

²⁴ Aku teko ningi wali, Jisasini ungu pundu topalie nimbei, “Eno Gotenga ungumu kinye yuni imbo kololima altopa makinjimbelo engemu talo naa liko manjirimelemunga paa alowa awilimu teremele! ²⁵ Imbo kololima makilinge aku wali iye pungo ambo liko aku ulu naa tenge nalo muluna ensel melema molko punge. ²⁶ Imbo kololima makilinge ulumundo ungu te nemboi. Mosesini torumu bukuna Gote yu tipena molopalie Moses yu alako torumu temane karolomu eno kambu toko naa pimeleya? Goteni Mosesindo nimbei, Na lemo Abraham, Aisak, Jekop poko nokopo moro Gote, *(Kis 3:6)* nimu. ²⁷ Akumunga Gote yu lemo imbo kolkolio makilingemanga nokoli Gote, nalo kolko pora tili-manga gotere, molo. Akumunga enoni paa alowa awilimu teremele!” nimu.

Jisasini ulu mulimuli kiyendo teaio nimu

²⁸ I teko toropo toko ningi ungumu Mosesini torumu mane ungumunga ungu imbo iye

te akuna molopa pilerimu. Jisasini ne kano Sadyusi nimbe manga pupumunga ungu waliko pilingimu pundu topa kondorumuna pilipelie aku iyemuni Jisasindo ungu te walipe pilipelie nimbei, “Goteni teaio nimbe mane ungu tirimu ungumanga ambolopa mandopa ungu temu paa kiyendo mulimuli angimoya?” nimu.

²⁹ Jisasini topondopa nimbei, “Mosesini teaio nimbe torumu ungumanga palinga lipe ongon-dopa ungu kiyendo mulimuli angimomu i tepa ltemo,

Israel imboma pileio. Linonga iye awili Gote yu kau iye awili aku yu tendekumu kau moromo.

³⁰ Nunge konopumuni kinye minimuni kinye kangimunga enge peremomuni kinye lipe manjilimu kinye kanomani pali enonga Awili Gote kau enge ningo konopu mondowi!

³¹ Ungu talo tipemu i tepa,

Nunge nunu konopu mondorono mele imbo wema aku teko konopu mondowi. *(Lo 6:4-5; WKP 19:18)*

Imunga we Goteni teaio nimu unguma i ungu talonga maindo oromo,” nimu.

³² Aku tepa nimu wali, iye kanomuni nimbei, “Ungu imbo iye, paa ningo kondorono. Iye awilimu yu kau Gote, we gote te naa moromo nalo yu kau Gote tendeku moromo nino aku paa nino. ³³ Konopumuni kinye minimuni kinye kangimunga enge peremomuni kinye lipe manjilimu kinye kanomani pali enonga Awili Gote kau enge ningo konopu mondowi ungu ningolio talo

tipemu ninindo nunge nunu konopu mondorono mele imbo wema aku teko konopu mondowi ungu nino aku ulu talo lemo paa mulimuli. Kongima kinye melema popo topo kalopa Gotendo tiro nimolo ulu akuma mandopa,” nimu.

³⁴ Iyemuni lipe manjipelie nimbe kondorumu nimbe konopu lepalie Jisasini nimbei, “Goteni nu nokopili ungu nini tekolio yunge iyemu molambo konopu lteno lepamo,” nimu.

Jisasini unguma pali nimbe kondorumumunga imbo teni pipili kolko ungu te walipo pilemili konopu naa leringi.

Gotenga imboma tepa lipili nimbe tipe mundurumu iyemu naringa maloya ningi

³⁵ Jisas Gotenga tempel ulkena imboma ungu imbo tondopa angilipelie wali walipe pilipelie nimbei, “Mosesini torumu mane ungumunga ungu imbo iyemani Kraist nimbe aku iyemu Devitinga lapuna wendo ombalo ningi, nalo ambe tepalie aku ulumu wendo ombaloya?”

³⁶ Oi Gotenga Mini Kake Telimuni Devitinga konopundo molopalie tope tirimu wali, Devit yuni nimbei,

Iye kamakomuni nanga Iye Awilimundo nimbei,
nu nanga imbo kindo ongo molowi,

aku tenio wali nunge opa pule iyema nunge
kimbo puluna maindo mondombo, (*Sng 110:1*)

nimu. ³⁷ Devit yuni Kraist imbi tipe yu iye awili nimu akumunga altopa ambe tepalie Kraist Devitinga lapuna wendo ombaloya?” nimu.

Aku tepa nimu ungumu imbo paa pulumuni pilko tono koloringi.

Jisasini mane ungumunga ungu imbo iyemani teringi uluma kanopalie naa lombileio nimu

³⁸ Aku ungu mane tipelie wali, Jisasini imbo-mando nimbei, “Mane ungumunga ungu imbo iyema kinye kane kane molaio. Aku iyema enonga wale pakoli tule pengama pakoko mere mundukolio kinye maket kombu malio imbomani eno panjiko lengei aku tepo andamili konopu ltemele. ³⁹ Nombeya teko ulkena pungo eno polo kiyendo pengamanga molamili konopu ltemele. Langi awili kaloromele wali lino imbi mololi kumbena molamili konopu ltemele. ⁴⁰ Aku iyemani ambo waima taporomolo ningolio kolo toko tiko enonga poinye ulke melema eno wapu noromele. Aku tekolio, ekondo kulendo eno iye penga mare none teko konge tule teko ningo purumele. Nalo aku teremele ulumanga mindili paa awilimu nonge,” nimu.

Ambo waimuni Gotendo paa tereno nimbe kou mundurumu

⁴¹ Jisasini Gotenga tempel ulkena imbomani paa tereno kou tiko ongo mundupula teringi ulu kanopa, yu kou ketemu lerimu kulendona molorumu. Aku wali, imbo kamako awinini kou pulumu ongo mundupula teringi. ⁴² Nalo aku teringi wali, ambo wai koropa noli teni ombalie kou walo kololi talo koltalo waye omba mundurumu.

⁴³ Jisasini i terimu ulu kanopalie wali yunge kiptipi kanoli iyemando waio nimbelle nimbei, “Nani enondo paimbo nio. I ambo wai koropa nolimuni

we imbomanga kou ongo mundurumelema pali lipe ongondopa yuni paa olandopa ketena omba mundurumo. ⁴⁴We imbo palimani enonga noikolio melemanga arikilima ongo tirimele, nalo i ambo paa koropa pupilimuni altopa molopa pembalo ulumunga noimo koumu pali omba timo,” nimu.

13

Jisasini Gotenga ulke tempelemu talaye tinge nimu

¹Jisas Gotenga ulke tempelemu tiye kolopa purumu wali yunge kitipi kanoli iye teni yundo nimbei, “Ungu imbo iyemu, kou pengama kinye tempel ulke awi kangomu kandonoya?” nimu.

²Jisasini topondopa nimbei, “Nuni ulke tempel awili i kangomu kandonoya? I kandono koumanga tendekure alaye neya tepa apu topa naa lembalo. Palima talaye tiko mainye mundunge,” nimu.

Jisasini eno wamongo mongo lepili kane kane angileio nimu

³Jisas kano Gotenga ulke tempelemunga nekondo Oliv nimbe mulu kembo tenga pumbe molorumu wali Pita, Jems, Jon, Andru poko Jisas yu molorumuna enongano pungo molkolio ungu te mainye munduko waliko pilkolio ningei, ⁴“Neya aku nino uluma te wali wendo ombaloya? Te ulumani aku waimu kinye nondopa wendo oromo nimbe lino kuliene lipe ondombaloya?” ningi.

⁵ Aku teko ningi wali, Jisasini iye kano pokondo nimbei, “Eno imbo teni kolo topa timbelo kani mongo lepili wamongo kane kane angileio. ⁶ Imbo pulumuni nanga imbi liko anakale teko ongolio ningei, ‘na Kraist oro’, ningolio kinye imbo pulumu kolo toko tinge. ⁷ Imunga eno molonge malio nondoko opa tengena loi ele unguma pilinge. Kelko kombu anjikondo marenga opa tereleme ningo ungu temanema tonge aku unguma pilkolio pipili naa kolaio. Paimbo, aku tepa uluma paa wendo ombalo, nalo peyalime waimu wela wendo naa ombalo. ⁸ Kombu awinini nendo yando angilko alowa teko opa tenge. Kombu marenga parambala tepa engele awini lembalo, nalo aku uluma lemo wai kerimu kokele ombaimunga oi kumbe lepa mindili noli ulumu pulu mondombalo.

⁹ Eno lemo paa wamongo kane kane angileio. Imbomani eno ambolko liko kotena meko punge. Aku tekolio eno nombeya ulke malio meli tuku pungolio koipeni pupu tonge. Aku wali imbomani nanga imbimunga kau nindikolio eno kombu nokoromele iyemanga kinye king iye awilimanga kumbekerena kot pilengei ningo meli pungo anjinge kinye enoni nanga ungu tukumemu imboma ningo tinge. ¹⁰ Pileio! Oi Gotenga ungu tukumemu kombu palinga ambolko mandoko paa ningo tiengei. Aku tenge wali, pele peyalime waimu wendo ombalo. ¹¹ Eno ambolko liko kotena meko punge wali, eno ambele ungu nimolonje ningo konopu umbuni naa leaio. Aku wali eno ungu ninge waimu wendo ombalo wali enonga ungu mare naa ninge, nalo Mini Kake Telimu kinye lep-

alie wendo ombalomuni ungu aku da konopuna neio nimbelo ungu mare neio.

¹² Aku waimunga iyemani enonga angenupili yokoli tendekuma opa pule iyemanga kindo tiko toko kondangei ninge. Aku kinye lapalini enonga bakuluma aku ulu tenge. Bakulumani enonga anupili lapali kinye opa pule tonge. Aku tekolio wali, enonga anupili lapali toko kondangei ningo iye marenga kindo tinge. ¹³ Eno nanga imboma molongemunga imbo palini eno tamili konopu leko mumindili kolonge. Nalo imbo narireni enge nimbe angilipe peyalime waimunga wendo pumbelo, da imbomu Goteni tukundo lipe tepa limbelo.”

Wai paa kerimu wendo ombalo

¹⁴ “Imboma tepa tombai mele paa pipili teli keru kangore ombalomu Gotenga ulke tempelena tuku naa angilipili konopu lenge kanona omba angilimbelo kinye enoni kanonge. Aku tembalo wali nanga imbo mare Judia kombu tuku molonge akuma lemo kowa lkiko lama mulu kembo-manga pala pangei. (I ungumunga pulumu, nu kambu toko pilko imboreni wamongo liko manjiwi.) ¹⁵ Aku wali, ulke tulepena ola angilimbelo imbomu kelepa ulke tukundo pumbe walkumo naa mepili. ¹⁶ Kelepa imbo te poinyena angilimbelomu altopa anjo pumbe yunge wale pakolimu naa lipili. ¹⁷ Apa! Ambo bakulu keru teko molongema kinye bakulu ame tiko molonge ambomanga neya aku wai paa kerimu wendo ombalowa! ¹⁸ Aku tembalomunga Gotendo konge ningolio neya aku waimu lemo lo kombu kinye

naa wendo opili neiowa! ¹⁹ Paimbo aku tepa ulumu oi Goteni mulu mai talo pulu polopa terimu aku waina winjo aku tepa ulte kape naa wendo orumu. Kinye kape aku tepa ulumu naa wendo oromo. Altopa kape aku tepa ulumu wendo naa ombalo nalo neya aku waina wendo ombalo ulumu paa kerimuwa! ²⁰ Nalo Gote Iye Awilimuni aku waimu tepa ponjimbelo. Yuni aku ulu naa telkanje, aku imbo te naa molko pali beambo nilimala. Nalo kelepa yuni yunge imbi topo ltiu imboma nimbelie kinye aku waimu tepa ponjindimbelo. ²¹ Neya aku wali imbo teni enondo nimbei, ‘Kanaio! I Kraist oromo molo neya Kraist,’ nimo lemo, aku nimbelo ungumu ipuki naa tieio. ²² Pileio! Kolo toko Gotenga imbo nokopa kondorumu iye Kraist lipe mundurumu iyema kinye kolo toko Gotenga ungu nimbe munduli nili iyema wendo ongolio Gotenga imbi topa lili imboma kolo toko tiko bembo tingei ulu wengendeli mare awini tenge. Aku uluma tekolio Gotenga imbi toli imboma konopu teko bembo tingei nalo manda naa tenge. ²³ Imunga aku waimu wendo ombalo uluma nani eno unguma pali oi nimbo tindu kano, akumunga eno lemo wamongo kane kane angileio.”

Iyemunga malo yando ombalo

- ²⁴ “Nalo neya aku wai kerina, aku mindili nonge nio uluma wendo ombalo kinye pele, Enamu tumbulu tombalo kinye olimu pa naa tembalo.
- ²⁵ Muluna kombu kandiyema oo leko mainye onge. Muluna pala ltemo melemanga

engemu Goteni ambolopa parambala ten-
dembalo. *(Ais 13:10,
34:4)*

²⁶ Neya aku wali, Iyemunga Malo kupena enge paa awilimu kinye au tiperipere nimbo molopolie yando ombo. ²⁷ Aku wali, yunge enselema mai kombuna mainye ambolopa mandopa Gotenga imbi toli imbo molongema lipo nombeya teangei lipe mundumbelo. Aku liko nombeya tenge imbo korongeimu lemo mai pundu ekondo koroliko pungo mai pundu ekondo ulu lengei.”

Jisasini peyalime waimu wendo ombalo mele manda lepa fik nimbe unjo te ko ltimu

²⁸ “Imunga unjo fikimuni tembalo ulumu kanoko moke ltendeko mane lieio. Unjo fikimu mu tepa gomo anjimbelo kinye, kinye pane yalie tembalo waimu nondopa lepamo ningo liko manjirimele. ²⁹ Aku tepa mele kala, enoni i ulumu wendo ombalona kanokolio wali, aku enoni kinye waimu wendo ombai nondoromo kimbo puluna mainye omba ltemo lepamo ningo konopu lenge. ³⁰ Nani enondo ungu paimbomu nio. Neya aku uluma wendo ombalona kanonge imbo mare oi naa kolangei kau i uluma pali wendo ombalo. ³¹ Akumunga mulu mai talo kape beambo ningele nalo nanga ungumu lemo beambo naa nimbe enge nimbe lepa kau pumbelo.”

Jisas yando ombalo waimu imbo teni naa lipe manjirimo

³² “Na yando ombo waimu lemo, muluna olando enselemanu kape na Gotenga malo kape paa naa lipo manjirimolo. Nalo Gote Ara yunu kau

aku waimu lipe manjirimo. ³³ Na altopo yando ombo wai akumu eno naa liko manjirimele. Akumunga eno lemo wamongo konopu toimbo topili enge ningo angilko kane kane molaio. ³⁴ Aku wai wendo ombalomu lemo i tepa mele: iye te yunge ulke kombu tiye kolopa kombu ponenge purumu. Aku wali yunge kongono iyema yu mele mele kongono moke tepa tipelie yunge ulkemu nokoko tapu tendaio nimu. Pumbei terimu wali, ulke kerepuluna angilerimu iyemundo nimbei, ‘Ulke kerepulumu lemo wamongo nokoko tapu tewi,’ nimu.

³⁵ Ulke pulu iyemu altopa ulkendo yando ombalomu aku ipo kala toli ombalonje molo amburume tuku ombalonje, molo kombu tangombai telimuni kinye ombalonje molo ipo leli oi ena mundi kinye ombalonje akumu eno naa liko manjirimele akumunga eno kape paa wamongo kane kane molaio. ³⁶ Nalo yu kiyengo nimbe walitikale wendo omo lemo aku yuni eno paa uru peko molangei omba naa kanopa ltendepili. ³⁷ Akumunga nani enondo i nio ungumu lemo, aku imbo palindo nio. Eno lemo paa wamongo kane kane molaio,” nimu.

14

Juda Iye Awilimani Jisas ambolko liko tongei wai momo toringi

¹ Goteni Israel imboma oi Isip kombu wendo lipe enonga ungulu komoma tepa ltimu aku waimu wendo oromo wali liko manjingei langi awili talo karomele. Aku talo te imbi tiko, Pasova langi ningo, te Bret Yis Naa Munduli langimu

nimele. Aku talo oi wendo naa oli wali talo welepili aku wali Gote popo tondoli iye awilima kinye mane ungu pimeleungu imbo iyemani Jisas lopeke teko ambolko liko toko kondongi wai panjemili ningolio ningei, ² “Tamili nalo imbomani kanonge lemo opa makinjinge kani langi kalomolo wali i nimolo ulumu naa teamili,” ningi.

Amboreni kang'i wel mune toli te Jisasinga pinyewena ondondorumu

³ Jisas Betani nimbe kombu tenga tukundo Saimon nimbe iye tenga ulkena kere nomba molorumu. Saimon yu oi kuro kendi norumu, nalo kelepa Jisasini yu tepa koinjo ltimu. Aku ulkena molorumu wali ambo teni tumili kiye noromo mele aku tepa numunamu nili mingirenga wel kou olandopa puli mingina meli orumu. Aku mingimu kawe topalie wel mune toli kano Jisasinga pinyewena ondondorumu.

⁴ Aku terimu ulu kanoko moloringi imbo maren'i mumindili kolkolio enonga nendo yando ningei, “Ambe telka i ambomuni wel mune tolimu tepa kenjirimoya? ⁵ Neya tepa welemu yolo limalanje, poinye tenga tukundo iye tenga kongono tepa kou ltimu mele limala. Aku tepolio koumu lipo imbo koropa nolima tilimala,” ningolio ambo kanomu wayeni irini opopo toringi.

⁶ Nalo aku teko ningi ungumu Jisasini pilipelie nimbei, “Ambe telka ambomu yu konopu umbuni liko tirimeleya? Aku tereleme ulumu keleaio! Ambomu yuni na kinye temo ulumu, aku ulu paa penga tumbi nilimu temo. ⁷ Imunga imbo

koropa nolima eno kinye waliwalima molonge. Te walimanga tapomolo konopu lenge wali manda taponge. Nalo waliwalima enoni na kinye naa molonge. ⁸ Ambomu yuni na altoko ono tengemunga oi tumbi tindipe nanga kangina wel on-dondomo. I temo ulumu lemo ambomuni altopa tembai ulumu oi temo. ⁹ Nani enondo paimbo nio. Terenga tukundo ya i mai kombuna ambolko mandoko Gotenga ungu tukumemu ningo tinge wali aku ya i ambomuni teremo ulumu kape ningo tinge. Aku tenge kinye imbomani terimu lepamo ningo ambomu yu liko manjinge,” nimu.

Judasini Jisas opa pule iyemanga kindo timbei nimu

¹⁰ Kano tepa nimu wali, kitipi kanoli iye 12 moloringi kanomanga iye te Gote popo tondoli iye awilima moloringina Jisas aku iyemanga kindo timboi nimbe purumu. Aku iyemunga imbi Judas yu Iskariot nimbe kombu iyemu. ¹¹ Pumbelie ungu nimbe tirimuna pilkolio wali, Gote popo tondoli iye awilimani tonolako kolkolio, Judas yu kou timolo ningo mi leringi. Aku teko ningi wali, Judas kano Jisas tewali aku iyemanga kindo timbonje nimbe lape lepa lipe kondopalie molorumu.

Goteni oi Juda imboma Isip kombu wendo lipe enonga ungulu komoma tepa ltimu waimu kanoko liko Jisasini yunge kitipi kanoli iyema kinye Pasova langimu kalopa norumu

¹² Goteni eno Isip kombu wendo ltimu waimu manda leko Bret Yis Naa Munduli langi karomele aku waimu kiyendo ondopa angilerimu. Aku wali

enonga oi teremele ulumu lepalie wali kiyendo akuna Pasova langi kalongei kongi sipsip angilinomunga yokolimu ulke pulupena kandamili ningo toromele. Aku wali kitipi kanoli iyemani Jisas waliko pilkolio ningei, “Linoni tena pumbo Pasova langimu nunge tumbi tindemili konopu ltenoya?” ningi.

¹³ Jisasini iye talo palio nimbe lipe mundupelie i ulu tealio nimbei, “Elo aku kombu sitina pungo iye te mingina no kolopa meli ombalie elo kinye kane kane tombalo. Aku iyemu lombili palio.

¹⁴ Yu tuku pumbelo ulkena peya pungolio, ulke pulu iyemundo ningilindo, ‘Ungu imbo iyemuni nimbei, nanga kitipi kanoli iyema kinye Pasova langimu nombo molomolo kiripimu tenaya, nimo,’ nelio.

¹⁵ Aku wali, ulkemunga olana kiripi awilite kulumie toko melema tumbi tiko oi noilimu elo lipe ondombalo. Akuna lemo eloni linonga Pasova langima tumbi tiko noielio,” nimu.

¹⁶ Jisas kano angilipili tiye kolkolo kitipi kanoli iye taloni kombu sitina pungolio ulu palima Jisasini elondo nimu kano mele wendo orumuna kanoringili. Kelko nimu kano mele Pasova langi akuna tumbi tiringili.

¹⁷ Altopa ipo kala torumu kinye, Jisasini yunge kitipi kanoli 12 kinye oringi.

¹⁸ Kelko ulke tuku polona langi nongo molkolio wali Jisasini yunge kitipi kanoli iyemando nimbei, “Nani enondo paimbo nio. Eno i moromolomanga iye teni na opa pule iyemanga kindo timbelo. Aku tembalo iyemu na kinye kere langi waye nomba moltomo,” nimu.

¹⁹ Nimu ungu pilkolio yunge kitipi kanoli iye-mani kondo kolko enonga konopundo wango naa nipili Jisas molorumuna te te ningo pungolio waliko pilkolio ningei, “Nando ninonje,” ningi.

²⁰ Kano teko pungo nipula teringi wali, Jisasini topondopa nimbei, “Eno iye 12 teni aku ulu tembalo. Aku imbomu na kinye waye okolona tuku bret panjipo norombolo. ²¹ Paimbo Iyemunga Malo Gotenga ungumuni nimo mele aku tepo kolombo nalo opa pule iyemanga kindo timbelo aku iyemu mindili nomba paa molopa kenjimbelowa! Aku iyemu paa mindili nombalomunga anumuni yu naa melkanje aku penga!” nimu.

Pasova langimunga kongi sipsip toromele mele Jisasini yunge mindi meme talo moke tepa tirimu

²² Langi kano nongo moloringi wali, Jisasini bretemu lipelie Gotendo paa tereno nimbelie kinye, bret kanomu pike lepa yunge kitipi kanoli iyema tipelie nimbei, “Imu nanga kangimu eno liko naio,” nimu.

²³ Aku tepalie wain kapomu lipe Gotendo paa tereno nimbelie yunge kitipi kano iyemando tirimu kinye eno palini no wain noringi.

²⁴ Nongo moloringi wali Jisasini nimbei, “Imu lemo nanga mememu. Goteni yunge imboma kinye opa peamili nimbe mi lerimu kano ungumu nanga mememuni enge timbeindo imbo awininga nimbo ondondoro. ²⁵ Akumunga nani enondo paimbo nio. No wainimu altopo paa naa nombo nalo pele Gote iye nomi king molopa nokoromo kombuna wain koinjomu nombo,” nimu.

²⁶ Altoko kere nongo pora tiko kunana te ningolio kinye Oliv nimbe mulu kembo tenga pungei wendo puringi.

Pitani Jisas naa karo nimbelo ungumu Jisasini oi nimbe tirimu

²⁷ Aku wali Jisasini yunge kitipi kanoli iye-
mando nimbei, “Gotenga oi toko panjiringi ungu-
muni i tepa nimbe peremo,
Goteni kongi sipsip tapu iyemu topa kondombalo,
aku wali kongima lupe lupe talopamalopa
lenge
akumunga eno palini na tiye kolko kowa punge.

(Sek 13:7)

²⁸ Nalo altopo kolopolio makilimbo wali enonga kumbe lepo Galili kombu oi pumbo,” nimu.

²⁹ Aku tepa nimu wali, Pitani topondopa nimbei, “Imbo palini aku tenge lemo kape nani nu paa manda tiye naa kolombo,” nimu.

³⁰ Kano tepa nimu wali, Jisasini Pitando nimbei, “Nani nundo paimbo nio. Ipu leli kera gula ko talo tipe oi naa toli wali, nuni na naa lipo manjiro ningo wali yupoko tendenio,” nimu.

³¹ Nalo aku tepa nimu kinye Pitani ungu paa enge nimbe topondopa nimbei, “Imbomani na nu kinye peya toko kondonge lemo kape nani nundo aku tepo ungumu naa nimbo,” nimu.

Aku wali, we kitipi kanoli iye palini kape ten-
deku ungumu kau ningi.

*Jisasini Oliv nimbe mulu kembo wendo ombalie
Getsemani poinyena konge nimu*

³² Jisas kinye yunge kitipi kanoli iye kanoma Getsemani ningo poinye tenga wendo oringi. Aku

wali Jisasini enondo nimbei, “Na pumbo konge nipembo kani eno ina molaio,” nimu. ³³ Aku tepa nimbelie Pita kinye Jems Jon poko yu kinye waye lipe meli purumu. Aku wali yu kinye ulte wendo ombalomu konopu umbuni lepalie konopuna mindili tepili molorumu. ³⁴ Kano terimu wali Jisasini yunge kitipi kanoli iye pokondo nimbei, “Nanga konopuna umbuni paa awili te tepamo kani na kolto none teremo. Eno uru naa peko na kinye peya kopu tepo nokopo kondopo molamili, eno kane kane molaio,” nimu.

³⁵ Kano tepa nimbelie kinye Jisas kano alaye kolte anjipe pumbelie yuyunu maina topa mundupelie wali yu kinye wai keru akumu naa opili nimbelie konge nimbei, ³⁶ “Araya! Nanga araya! Ulu palima nuni manda tereno. Imunga i kombili teli no mingimu na kinye wendo liwi, nalo nani konopu lteo mele naa tewi. Nunge konopu lteno mele kau tewi,” nimu.

³⁷ Aku tepa nimbelie yando omba kanorumu kinye yunge kitipi kanoli iye kano poko uru peko moloringi. Kano wali Jisasini Pitando nimbei, “Saimon nu uru peko kau moronoya? Nu alaye kolte ena mongo tendekumunga kape kane kane molonio mele moloya? ³⁸ Manda manjili ulumuni eno tepa mainye naa mundupili ningo kane kane molkolio konge neio. Enonga konopumunipe aku ulu tumbi nili teambo konopu ltemo nalo enonga kangima tamba nimo,” nimu.

³⁹ Aku tepa nimbelie kinye Jisas kano altopala anjo pumbe kano tendeku ungumu nimbelie konge nimula. ⁴⁰ Kano konge nimbe molopalie yando omba kanorumu kinye, yunge kitipi kanoli

iyema uruni enonga mongoma mepa andorumu kinye uru peko moloringi lemo. Jisas orumu wali makilko molkolio eno niwi ungumu maa torumu.

⁴¹ Jisas konge nipumbelie wali yupoko tepa yando ombalie kinye iye kano pokondo nimbei, “Eno mulu liko uru peko molongei kau momeleya? Aku manda, kinye waimu oi wendo oromona kanaio. Kinye Iyemunga Malo imbo ulu pulu keru telimanga kindo tingei tereleme ⁴² kani lino pamili, ola angileio. Kanaio. Na opa pule iyemanga kindo timbei iyemu oromo,” nimu.

Jisas ambolko ltingi

⁴³ Jisas kano i ungu nimbe nendo lerimu wali kitipi kanoli iye 12 akumanga iye Judas orumu. Imbo pulumu yu akilio leko loi koipe meko oringi. Gote popo tondoli iye awilima kinye Mosesini torumu mane ungumunga ungu imbo iyema kinye tapu iyema kinye iye akumani aku imbo pulumu liko munduringi lemo.

⁴⁴ Aku wali, Jisas opa pule iyemanga kindo timbei iyemuni imbo pulumu yu kinye waye oringima Jisas manda kanangei nimbei, “Nani pumbo kangulupo nunu nimbo iyemu yu ambolko liko tapu teko meko paio,” nimu.

⁴⁵ Kano tepa nimbelie Judasini Jisas angilerimuna toya topa pumbelie nimbei, “Nanga ungu imbo iyemu!” nimbelie kangulupe nunu nimu. ⁴⁶ Kano ulu terimu wali Jisas ambolko likolio ingi ningo amboloringi. ⁴⁷ Akuna angileringi iyemanga teni yunge loi gelea kakona panjirimumu wendo kulu topa lipelie Gote popo tondoli iye awilimunga

kongono kendemande iye tenga komumu topa laka ltendepa mainye mundurumu.

⁴⁸ Kano terimu kinye Jisasini yu ambolko ltingi kano iyemando nimbei, “Eno na lingei loi koipe melema meko ongepe, na wapu iyemu ningolio tengeya? ⁴⁹ Nape takiraki walimanga eno kinye Gotenga ulke tempelena ungu imbo tondopa moro kanomu. Aku wali eno na ambolko naa ltimele kanomu. Nalo Gotenga oi nimbe peremo ungumu paa ara nipili,” nimu. ⁵⁰ Kano tepa nimu kinye, yunge kitipi kanoli iyema pali yu angilipili tiye kolko eno kowa talopamalopa leringi.

Iye kelo iye te kowa talopa lerimu

⁵¹ Aku wali kelo iye te maminye kake unana leli te kau pakopalie Jisas meli puringi mele akilio akilio lombili purumu. Kano wali aku imbomani yu ambolko lingei teringi, ⁵² nalo wale pakoli kanomu taka topa amondopa kangimu mona mondoli yu kowa talopa lerimu.

Juda iye awilimani Jisas kote tenderingi

⁵³ Kano wali Gote popo tondoli paa iye awili nokolimunga ulkena Jisas tapu toko meli tuku puringi. Aku wali we Gote popo tondoli iye awilima kinye mane ungumunga ungu imbo iyema kinye tapu iyema kape pali ulke akuna tuku ongo nombeya teringi. ⁵⁴ Jisas meko puringi wali Pitani tule tepa angilipe Jisas kano meli puringi mele akilio akilio lombilipe Gote popo tondoli iye paa awilimunga ulke papena tuku purumu. Akuna ele iye ulke tapu teko nokoko moloringima kinye mainye molopa tipe pilipe molorumu.

⁵⁵ Aku wali Gote popo tondoli iye awilima kinye Juda imbomanga kaunsil iye mulumulima pali tukundo nombeya teko molkolio Jisas toko kondongi ningi ungumanga pilko moke teringi nalo ungu pulu te naa perimu.

⁵⁶ Aku wali ulke tukundo iye awilimani Jisas kot tenderingi. Aku teringi wali, imbo taponkoli pulumuni ti tendeko ungu kolo awini Jisasinga tondoringi, nalo enonga ningi unguma tendeku naa terimu.

⁵⁷ Kano teko ningi wali iye mareni ola angilkolio Jisas ti tendeko ungu kolo te ningei, ⁵⁸ “Da iyemuni nimbei, ‘Nani Gotenga ulke tempel imboni takoli imu talaye tipolio altopa wali yupoko omba pumbelo wali imbomani naa takoli ulke tempel koinjo te takombo,’ nimo ungu akumu linoni pilimolo,” ningi. ⁵⁹ Nalo aku iyemani enonga ningi unguma kape paa tendeku naa terimu.

⁶⁰ Aku teko ningi wali Gote popo tondoli iye paa awilimu imbo palinga kumbekerena ola angilipelie Jisasindo walipe pilipelie nimbei, “Ungu te topondoko naa ninoya? Nu teko kenjirino nimele ungumu ambele ulumundo nimeleya?” nimu. ⁶¹ Nalo Jisas kano ungu naa nili taka lipe angilerimu. Aku terimu kinye Gote popo tondoli iye paa awilimuni Jisas altopala walipe pilipelie nimbei, “Aku lemope nu Mesaia, linoni kapi nimolo Gotenga maloya?” nimu.

⁶² Kano tepa nimu kinye Jisasini ungu pundu topa nimbei, “Aku paa nino. Walite eno palini na iyemunga malo Gote iye enge pelimunga imbo kindo muluna olando kupena molopo yando ombona kanonge,” nimu.

⁶³⁻⁶⁴ Kano tepa nimu ungumunga mumindili kolopalie Gote popo tondoli iye awilimuni yunge wale pakoli tule pakorumumu ambolopa ora topalie nimbei, “Ya iyemuni Gotenga imbi nimbe keru ltenderemo ungumu enoni i piltimele. Kinye linoni ungu lipe tapondoli imbo te altopa naa limolo. Ambele konopu ltemeleya?” nimu. Pilkolio imbo palini ningei, “Yuni ulu alowamu temomunga yu kolopili,” ningi.

⁶⁵ Aku teko ningi wali iye marenu Jisas yu olkambe tondoringi. Marenu yunge mongo talo ka toko pipi tindikolio wali ki kumo tukundo tukundo tekolio ningei, “Nu iye narini ki kumo toromonje aku imbomu Goteni nundo paa nimbe tirimo kani lino ningo tiwi!” ningi. Aku teringi wali ele iye opa tapu iyemani Jisas yu likolio kinye larauwe toringi.

Pitani kolo topa Jisas yu naa karo iyemu nimu

⁶⁶ Pita kano Gote popo tondoli iye awilimunga pape tukundo penana molorumu. Aku wali Gote popo tondoli iye awilimunga kongono ambo wenepo te orumu. ⁶⁷ Kano ambomu ombalie kanorumu kinye Pita tipe pilipe molorumu. Aku wali ambo kanomuni Pita wamba kanopalie nimbei, “Nu kape aku Jisas Nasaret kombu iyemu kinye molorunu lepamo,” nimu.

⁶⁸ Nalo Pitani ungu akupelie nimbei, “Na naa lipo manjiro kani nu ungu ambelemu ninoya?” nimu. Aku tepa nimbelie wendo pumbe ulke kere pape ombona angilerimu. Aku pumbe nendo lerimu kinye kera gula te ko torumu.

⁶⁹ Kano wali tendeku kongono ambomuni omba Pita kanopalie akuna angileringi imbomando altopala nimbei, “Wiya aku iyemu peya koniye leko andoringi iyemu,” nimu.

⁷⁰ Nalo Pitani altopala ungu akupe topalie aku yure molo nimu. Aku wali alaye koltenga pele akuna angileringi imbomani Pitando altokola ningei, “Nu paa Galili kombu iyere none tereno kani nu paimbo aku iyemunga lombili andoli iye te ltemo,” ningi.

⁷¹ Aku teko ningi wali Pitani nimbei, “Nani mi lepolio ungu paimbomu nio! Nani kolo tondu lemo aku Goteni na mindili lipe tipili. Enonga nimele aku iyemu na naa karo,” nimu.

⁷² Kano tepa nimbe nendo lerimu kinye kera gula ko topa wali talo tenderimu. Aku terimu kinye Jisasini Pita yundo kera gula ko wali talo tipemu oi naa toli wali, nuni na naa lipo manjiro ningo wali yupoko tendenio nimu kano ungumu Pitani lipe manjirimu kinye konopu kikime kolumu we yunu ololo nimu.

15

Pontius Pailateni Jisas kote pilerimu

¹ Otilikondo ipu leli oi Gote popo tondoli iye awilima kinye mane ungumunga ungu imbo iyema kinye tapu iyema kinye we iye mulimulimani nombeya teko moloringi kanona Jisasi kot pilko pora tikolio ungu ningo kamukumu panjiringi. Aku tekolio Jisas kano ka tokolio meko pungo Pontius Pailatenga kindo tiringi.

² Aku teringi wali Pontius Pailateni Jisasindo walipe pilipelie nimbei, “Nu Juda imbomanga kingimuya?” nimu.

Aku wali Jisasini topondopa nimbei, “Nuni nino mele aku tepo moro,” nimu.

³ Kano wali Gote popo tondoli iye awilimani Jisas yundo ulu awini tepa alowa temo ningo ningi. ⁴ Aku teko ningi wali, Pontius Pailateni Jisas kano altopala i tepa walipe pilerimu, “Nu unguire molo konopu lekolio terenoya? Nundo i nimele unguma te alaye pundu tonio mele kape paa moloya?” nimu.

⁵ Nalo Jisasini ungu te anjo naa nili yu angilerimu. Kanopalie wali Pailateni mini ltepa konopu awini mundurumu.

Imbo pulumuni Jisas kolopili ningi

⁶ Goteni Juda imboma oi Isip kombu wendo lipe enonga ungulu komoma tepa ltimu waimu wendo oromo aku waimu kanoko liko langi te karomele. Aku wali enonga oi teli ulu lepalie ka iye te imbi tokolio Pontius Pailatendo wendo liko mundunduwi nimele wali aku ulu tenderemo. ⁷ Neya aku wali oi Juda iye marenii Rom imboma makoroko mundungei opa tekolio imbomare toko kondokolio kinye eno ka ulke peringi. Akuna peringi iyemanga Barabas nimbe iye te kape waye ka ulke peringi. ⁸ Aku wali Juda imbo pulumuni Pontius Pailatendo enonga oi tendereno kano ulumu tendewi ningo yu waliko pilingi.

⁹⁻¹⁰ Gote popo tondoli iye awilimani Jisas kinye yokoli kolkolio Jisas nanga kindo ongo tingemu lepamo ningo lipe manjipelie Pailateni imbo tepa

olala i walipe pilipelie nimbei, “Eno Juda imbomanga kingimu moki lepo mundundemboi ningo nimeleya?” nimu. ¹¹ Nalo Gote popo tondoli iye awilimani imbo pulumu nombeya teringi kanoma ungu ningo amondoko kondi tokolio ningei, “Jisas molo. Barabas linonga moki leko mundunduwi neio,” ningi.

¹² Kano wali altopala Pontius Pailateni imbo kanomando nimbei, “Ipe kinye Juda imbomanga king nimele aku iyemu kinye nani ambe teambo konopu lekolio nimeleya?” nimu.

¹³ Aku tepa nimu wali imbo kanomani yando nakai leko ningei, “Yu toko uku tangei niwi,” ningi.

¹⁴ Aku teko ningi wali Pontius Pailateni imbomando nendo walipe pilipelie nimbei, “Aku ambe telkaya? Yuni ulu pulu ambelemu tepa alowa tendemoya?” nimu.

Aku tepa nimu wali imbo palini paa lakoko nakai lekolio ningei, “Yu toko uku tangei niwi” ningi.

¹⁵ Aku teko ningi wali Pontius Pailateni imbo nombeya teko angileringima tepa olo penga timbeimunga Barabas nimbe iyemu imbomanga moki lepa wendo mundundurumu. Aku tepalie Jisas mapu tangei nimbelie pele yu toko uku topangei ele iyemanga kindo tirimu.

Ele iyemani Jisas kondowa ltindingi

¹⁶ Aku tirimu wali ele iyemani Jisas kano gavman nokoli iye awili Pontius Pailatenga ulke awilina tukundo kiripi tenga meko tuku pungolio

kinye we ele iye kanoma waio ningo liko tendekuna nombeya teringi. ¹⁷ Aku wali Jisas wale pakoli kungu kandoli kangu kilu angili paa pengare panjindingi. Aku tepa wale pakolimu iye kingimani kau pakoromele. Aku wali ka koko mololi munguluwe te pinyewena panjindikolio Jisas kondowa likolio ¹⁸ yunge imbi ningo pala munduko ningei, “Nu Juda imbomanga king iye awilimu,” ningi.

¹⁹ Aku teko ningolio wali Jisas yu kano kelowa pulte teni altokola altokola teni teni pinyewena pakamaka panjiringi. Aku tekolio yu olkambe tondoko komongo toko pondokolio wali yunge imbi kapi ningo pinyewe toko munduringi. ²⁰ Aku ungu kondowa ltindiko owe tendeko uluma teko pora tikolio wali ne kano kungu kandoli wale pakoli kilu penga kanomu kulko likolio kinye Jisas yunge wale pakoli kanoma kelko pakondoringi. Aku uluma teko pora tikolio kinye yu toko uku tongei meli wendo puringi.

Jisas unjo polopeyana toko uku toko panjiringi

²¹ Jerusalem kombu tiye kolko Jisas meli wendo pungo aulke pulena iye te kane kane toringi. Aku iyemunga imbi Saimon, yu Sairini nimbe kombu iyemu. Yu Aleksander kinye Rufus talonga lapa. Yu Jerusalem kombu ombai orumu nalo ele iye-manu yu ambolko liko Jisasinga unjo polopeyamu mendewi ningi. ²² Kano wali Jisas Golgota nimbe kombu tenga meli puringi. Kombu Golgota aku imbimunga ungu pulumu Imbo Kaungala Kombumu. ²³ Akuna mir nimbe kongu te Jisas yu mindili naa lipe manjipili ningo no wain kinye

teko bembo tikolio Jisas yu nopili ningo tingei teringi nalo molo nimbelle naa norumu. ²⁴ Aku tekolio wali Jisas unjo poloheyana toko panjiringi. Aku toko panjikolio wali ele iyemani yunge wale pakoli oi kulko ltingima noikolio kinye narini paa limbeloya kanamili ningolio kat mele tekolio wale pakolima yu mele mele moke teringi.

²⁵ Jisas yu toko panjiringi waimu aku otili oi ena omba enge nili kano wali toringi. ²⁶ Yu toko panjiringi ungu pulumu imbomani kanange ningolio unjo tenga toko panjikolio ningei, IYE IMU JUDA IMBOMANGA IYE NOMI KINGIMU ningo toringi. ²⁷ Jisas toko panjiringi aku tendeku wali wapu iye talo kape aku kombuna toko panjiringi kala. Te yunge imbo kindo toko uku toko, te yunge koya kindo toko uku toko panjiringi.

²⁸ Aku teringi ulumuni oi Gotenga ungu toko panjiringimu neya aku wali ara tirimu. Aku ungumu i tepa:

Yu wapu iyemu none tendeko imbi tiringi, (Ais 53:12)
nimo.

²⁹ Aku wali imbo ongo pungoliomani Jisas yu ungu taka tondoko ongo nipula tekolio ningei, “Ya, nuni Gotenga ulke tempelemu talaye tipolio kelepa wali yupoko omba pumbelo wali altopo takombo ninu kano iyemuya? ³⁰ Kinye nu unjo poloheyana mainye ongo nunu teko liwi!” ningi.

³¹ Aku wali imbomani neya teko ningi mele aku tekola Gote popo tondoli iye awilima kinye mane ungumunga ungu imbo iyemani enonga nendo yando Jisasinga kondowa ltindikolio ningei, “Yuni imbo wema tepa koinjo ltimu nalo yu yunu

manda naa tepa ltimo. ³² Da iye Kraist nimbe yu Israel imbomanga king nimo iye imu, kinye yu unjo polopeyana mainye ombalo ulu kanopolio wali yu ipuki tiemili,” ningi. Aku wali wapu iye talo Jisas yu kinye waye toko panjiringi kano iye taloni kape Jisas yundo ungu taka tondoko ningili kala.

Jisas kolopa ltimu

³³ Aku wali awi tangoli imbo dindo nimo kano wali kombu pali tumbulu topalie ena mongo yupoko omba purumu. ³⁴ Aku wali Jisas are nimbelie nimbei, “Eli, Eli, lama sabaktani,” nimu. Aku ungumunga pulumu i tepa, “Nanga Gote, na ambe telka tiye koltonoya?” nimu.

³⁵ Akuna nondoko angileringi imbomareni aku nimu ungumu pilkolio wali ningei, “Pileio, yu Elaija nimele kano iyemu alako toromo,” ningi.

³⁶ Kano teko ningi wali iye teni lkipe pumbelie koma mele no panjiko ltimele aku tepa melteni no wain kou mandopa puli kombili teli tenga nomu panjipe lipelie kinye luwe punduna uku topalie la tipe lipe Jisasinga kere punduna undu tindipe anjipelie nimbei, “Elaijani yu unjo polopeyana mainye omba ltimonje, oi nokopo kanamili,” nimu.

³⁷ Kano wali Jisas are awilite nimbelie kolopa ltimu. ³⁸ Aku tendeku ena mongona Gotenga ulke tempelemunga tukundo kiripi wengendelimu pipi tiko maminye waltiko uku toringimu mundo ora topa pulundo wendo pumbe ekondo ekondo terimu. ³⁹ Kano wali ele iyema nokoli iye

te Jisas toko panjiringi unjo polopeya puluna angilerimu akumuni Jisas kolorumu mele kanopalie nimbei, “Araya! I kano iyemu paa Gotenga Malo ltemo!” nimu.

⁴⁰ Ambomare tule teko kanoko angileringi. Aku ambomanga imunana Maria Makdala kombu ambomu kinye ungulu Jems kinye Josep talonga anumu Maria kinye ambo Salome waye angileringi. ⁴¹ Aku ambomani Jisas yu Galili kombu molorumu wali yu lombilko taporingi. Nalo we ambomare awini Jisas yu kinye waye Jerusalem kombu oringima kape akuna angileringi kala.

Jisas liko ono teringi

⁴²⁻⁴³ Otilikondo Juda imbomanga koro awili waimu wendo ombalomunga koro awili waimu kanoko lingei kere langi melema tumbirumbi tirimele wai akumu oi wendo naa oli, aku ipo lembai teli Arimatea kombu iye Joseponi pipili naa kololi Pontius Pailatenga kumbekerena pumbelie Jisasinga onomu mainye liemboya nimbe walipe pilerimu. Aku iyemu yu Juda imbomanga iye mulimulimu molopa Goteni Juda imboma omba tepa lipe nokombalo waimu wendo opili nimbe nokopa molorumu. ⁴⁴ Kano wali Pailateni Jisas oi kolomo nimu ungu pilipelie konopu awini mundupelie ami iye 100 nokoli iyemu owi nimbelie Jisas oi paa kolopa limonje nimbe walipe pilerimu. ⁴⁵ Kano ami iyemanga nokoli iyemuni Jisas kolorumu mele nimu ungumu pilipelie wali Pailateni Josepondo Jisasinga onomu pungo lipuwi nimu. ⁴⁶ Kano wali Joseponi wale pakoli kake pengare pame tepa meli pumbelie kinye

Jisasinga onomu unjo polopeyana mainye lipe kumo topalie kou anga lumburuko noiringirenga tuku pumbe noipe ono terimu. Aku ono tepalie kou anga kere pulumunga kou muluwele awili kangore pera tipe mundupelie pipi tirimu. ⁴⁷Aku terimu ulu Maria Makdala kombu ambomu kinye ungulu Joseponga anumu imbi nopi ambo Maria waye Jisasinga onomu noirimu kombumu kanoringili.

16

Jisas ono kombuna makilerimu

¹ Altopa koro awili Sabat waimu omba purumu wali pele ipo lembai teli Maria Makdala kombu ambomu kinye ungulu Jemsinga anumu imbi nopi ambo Maria kinye Salome nimbe ambo te waye Jisasinga onomu welea naa purupili ningo wel mune tolimare pungo kandongi pame teringi. ² Otilikondo paa ipu leli oi ena mudi kinye ambo kano poko Jisas ono teringi kombuna eno pungei puringi.

³⁻⁴ Kano pungo molko aulkena enonga nendo yando ningei, “Imbo narini kou muluwele kango ono kombu kerepuluna linonga pera tipe mundundumbeloya?” ningi.

Nalo aku teko niliko pungolio winjo tiko kanoringi kinye imboreni angilipe kou muluwele kango pera tipe oi mundurumu lemo. ⁵ Kano kinye nangape topa lerimu kou angana tuku pungo iye wenepo te wale pakoli kake paa panga te pakopa mere mundupelie enonga imbo kindo molorumuna kanokolio ambo kano poko eno mini lteringi.

⁶ Iye kanomuni enondo nimbei, “Mini naa lteaio. Jisas Nasaret kombu iye toko panjinge kano iyemu koroliko oromele, nalo iyemu yu ina naa ltemo. Oi makilipe koinjo molopa pumo. Kanaio! Yu noinge kombumu i we ltemo. ⁷ Nalo eno pungolio Pita kinye Jisas yunge kitipi kanoli iyemando pungo i ungumu ningei, ‘Jisas yu enonga kumbe lepa Galili kombu oi pumo. Oi nimu kano mele akuna pungo yu kanonge,’ ningo tipeio,” nimu.

⁸ Aku nimu ungu pilkolio wali ambo kano poko pungu pungu ningo konopu awini mundukolio imbo ono kombumunga tiye kolko anjo kowa lkiringi. Eno mini lteko pungolio imbo te kinye ungu te naa ningi.

*Maria Makdala kombu ambomuni Jisas kano-
rumu*

⁹ Juda imbomanga pulu polko kongono walimu ipu leli oi makilipe koinjo molopalie nimumuni Maria Makdala kombu ambo molorumuna purumu wali ambomuni yu kanorumu. Oi ambo akumunga Jisasini kuro keru kite yupoko pakera tuku wangoko moloringina makoropa wendo mundurumu. ¹⁰ Aku ambomuni Jisas koinjo purumu ulu kanopalie yunge kitipi kanoli iyema kola aulke moloringina pumbe nimbe tirimu. ¹¹ Yunge kitipi kanoli iyemani Jisas kano koinjo molomo nimbe ambomu yuni yu kanandu nimu ungumu pilkolio wali ipuki naa tiringi.

*Kitipi kanoli iye talo moloringilina Jisas yu
wendo orumu*

¹² Altoko i unguma pilko moloringi wali pele iye talo kombu werenga pungili pungo moloringili kinye elonga imunana Jisas kano iye lupere none tepa orumu. ¹³ Aku wali kano iye talo ulkendo yando ongolio we ki tipi kanoli iyemando Jisasini i ulure temo ningo ningili nalo aku iyemani elonga ningili ungumu ipuki naa tiringi.

Jisas kano yunge kitipi kanoli iye 11 moloringina wendo orumu

¹⁴ Altopa walite, Jisas yunge kitipi kanoli iye 11 kere nongo moloringina wendo orumu. Yunge kitipi kanoli iyemani we imbomani Jisas kanokolio ongo ningi unguma ipuki naa tiko aku ungumu naa pilemili ningimunga Jisas yuni eno iri torumu.

¹⁵ Enondo nimbei, “Eno mai kombu undukana lepa purumomunga pali anjo yando pungolio Gotenga ungu tukumemu imboma pali ningo tipeio. ¹⁶ Imbo narire ipuki tipelie no limbelo imbomu Goteni tepa limbelo nalo imbo narire ipuki naa timo lemo da imbomu Goteni tepa tombalo. ¹⁷ Imbo ipuki tingema kinye Gote waye kongono tepalie ulumare liko ondangei limbelo. Aku uluma i tepa: Nanga imbina kuro kerima makoroko mundunge. Imbo ungu lupe lupe oi naa pilelimare ninge. ¹⁸ Imbo akumani imbo topa kondoli waimbe keru mare ambolko linge nalo naa kolonge. Tomo peremo no te naa liko manjiko pilinge wali ulure paa naa tombalo. Imbo kuro tombalomunga ki pala noindinge kinye aku imboma koinjo punge,” nimu.

Jisas Goteni Yu moromo kombuna olando ltimu

¹⁹ Altopa Iye Awili Jisas yunge kitipi kanoli iyema kinye ungu nimbe pora tirimu wali yu kano Goteni yunge moromo kombuna mepa olando ltimuna Gotenga imbo kindo molorumu. ²⁰ Jisas olando purumu wali, yunge kitipi kanoli iye-manu kombu palinga wendo pungo Gotenga ungu tukumemu ningo andoko tiringi. Aku wali Iye Awili Jisasini kitipi kanoli iyema enge tipe kongono tapu terimuna imbomani yunge ungu tukumemu paimbo ltemo ningo kanangei nimbe yunge imbomani ungu tukumemu andoko ningo tiringi wali ulu enge nilima terimu.

UNGU TUKUMEMU
The New Testament in the Imbo Ungu Language of
Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Imbo Ungu long Niugini
copyright © 1997 The Bible League

Language: Imbo Ungu

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-01-02

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

8e236e4f-bf7f-5fe1-a0ea-4f115d5cbf7e